

Historia wymagania do klasy trzeciej

Plan wynikowy z wymaganiami na poszczególne oceny – „Lata 1815–1939”

Temat lekcji	Zagadnienia Cele	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca)	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna)	Wymagania rozszerzające (ocena dobra)	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra)	Wymagania wykraczające (ocena celująca)
		Uczeń:	Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą, oraz:	Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną, oraz:	Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą, oraz:	Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą, oraz:
EUROPA I ŚWIAT PO 1815 ROKU						
1. Kongres wiedeński	– okoliczności zwołania kongresu wiedeńskiego i jego główni uczestnicy – przebieg obrad kongresowych – najważniejsze decyzje kongresu – powstanie Świętego Przymierza	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>kongres wiedeński, Święte Przymierze</i> – zna daty: kongresu wiedeńskiego (X 1814 – VI 1815 r.), zawarcia Świętego Przymierza (IX 1815 r.) – identyfikuje postacie: Napoleona Bonaparte, Aleksandra I, Franciszka I Habsburga, Fryderyka Wilhelma	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>legitymizm, równowaga sił, restauracja, federacja</i> – zna daty: bitwy pod Lipskiem X 1813 r.), kapitulacji Napoleona (IV 1814 r.), podpisania <i>Aktu końcowego</i> traktatu wersalskiego (VI 1815 r.), – identyfikuje postacie: Klemensa von Metternicha,	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>„sto dni” Napoleona, koncert mocarstw, ład wiedeński</i> (system kongresowy) – zna daty: detronizacji Napoleona (IV 1814 r.), „stu dni” Napoleona (II-VI 1815 r.), bitwy pod Waterloo (18 VI 1815 r.) – identyfikuje postacie: Ludwika XVIII, Roberta	– zna daty: zajęcia Francji przez wojska VI koalicji (1814 r.), podpisania tajnego traktatu austriacko-francusko-pruskiego (I 1815 r.) – identyfikuje postacie: Karla von Hardenberga, Andrieja Razumowskiego, Karla Roberta Nesselrode, Piusa VII – omawia okoliczności i skutki	– ocenia, które decyzje kongresu wiedeńskiego zapadły zgodnie z Przyjętymi wcześniej zasadami, a które z ich pominięciem – ocenia możliwość realizacji zasad ładu europejskiego przyjętych na kongresie wiedeńskim.

		<p>III</p> <ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie państwa, które odgrywały najważniejszą rolę podczas kongresu wiedeńskiego, – przedstawia zasady nowego ładu europejskiego przyjęte na kongresie wiedeńskim – wyjaśnia, jaki był cel powstania Świętego Przymierza. 	<p>Charlesa de Talleyranda</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia przyczyny i okoliczności zwołania kongresu wiedeńskiego – wyjaśnia, kto i dlaczego odniósł największe korzyści z decyzji przyjętych podczas kongresu wiedeńskiego – przedstawia, jakie korzyści z ustaleń obrad kongresu wiedeńskiego odniosły Wielka Brytania, Rosja, Prusy i Austria – omawia decyzje kongresu wiedeńskiego wobec Francji – przedstawia decyzje kongresu wiedeńskiego wobec państw niemieckich i 	<p>Stewartę Castlereagh, Arthura Wellesleya</p> <ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie nabytki terytorialne mocarstw koalicji antynapoleońskiej, uzyskane przez nie na kongresie wiedeńskim – omawia przebieg obrad kongresu wiedeńskiego – wyjaśnia, z jakich powodów i w jakim celu Austria, Francja i Wielka Brytania podpisały tajny traktat – omawia decyzje kongresu wiedeńskiego wobec Niderlandów i Szwajcarii – przedstawia decyzje kongresu wiedeńskiego wobec państw skandynawskich. 	<p>powrotu do władzy Napoleona Bonapartego we Francji w 1815 r.</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia dodatkowe regulacje podjęte przez kongres wiedeński. 	
--	--	---	---	--	--	--

			włoskich.			
2. Europa po kongresie wiedeńskim	<ul style="list-style-type: none"> – przeciwnicy ładu wiedeńskiego – bunty w państwach włoskich – państwa niemieckie po kongresie wiedeńskim – Francja w okresie restauracji – rewolucja lipcowa we Francji – Hiszpania po wojnach napoleońskich – Belgia – narodziny królestwa 	<ul style="list-style-type: none"> – zna daty: rewolucji lipcowej we Francji (27–29 VII 1830 r.), powstania belgijskiego (X 1830 r.) – wymienia przyczyny sprzeciwu w Europie przeciwko ładowi wiedeńskiemu. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>karbonariusze, Młode Włochy, Młoda Europa, Związek Celny</i> – wskazuje na mapie kraje, w których w latach 20. i 30. XIX w. doszło do wystąpień rewolucyjnych – omawia przyczyny i skutki wybuchu rewolucji lipcowej we Francji – przedstawia przyczyny i okoliczności podziału Królestwa Niderlandów. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>ordonanse, karliści</i> – wyjaśnia, o czym świadczą interwencje zbrojne podejmowane przez Austrię, Rosję i Francję w innych krajach – omawia działalność ruchu karbonariuszy w pierwszej połowie XIX w. – przedstawia sytuację w państwach niemieckich i Austrii po kongresie wiedeńskim – charakteryzuje sytuację we Francji w okresie restauracji. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: burszowie, ultrasi – wyjaśnia, dlaczego karbonariuszom było trudno osiągnąć cele założone w ich programie – wyjaśnia, jakie były przyczyny konfliktów wewnętrznych w Hiszpanii w pierwszej połowie XIX w. 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia skuteczność ruchów rewolucyjnych w Europie w latach 20. i 30. XIX w.
3. Rewolucja przemysłowa	<ul style="list-style-type: none"> – przyczyny rewolucji przemysłowej 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>rewolucja przemysłowa, klasa</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>akumulacja kapitału,</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia wpływ przemian w rolnictwie na 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia zmiany w dziedzinie metalurgii – przedstawia 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia społeczne i polityczne skutki rewolucji

	<ul style="list-style-type: none"> – postęp techniczny i rozwój przemysłu – Wielka Brytania w pierwszej połowie XIX w. – rewolucja przemysłowa poza Wielką Brytanią – rozwój transportu – przemiany społeczne i polityczne – wynalazki pierwszej połowy XIX w. 	<p><i>robotnicza, inteligencja</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia przyczyny i skutki rewolucji przemysłowej – przedstawia skutki upowszechnienia maszyny parowej. 	<p><i>pruska droga do kapitalizmu, dualizm ekonomiczny, gospodarka ekstensywna</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie najbardziej uprzemysłowione regiony Europy – charakteryzuje przemiany społeczne i polityczne będące następstwem rewolucji przemysłowej – wyjaśnia, dlaczego Wielka Brytania stała się kolebką rewolucji przemysłowej – przedstawia nowe rozwiązania w dziedzinie transportu i komunikacji. 	<p>rewolucję przemysłową</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia kraje, w których w drugiej połowie XIX w. nastąpił największy rozwój kolejnictwa – omawia przejawy mechanizacji przemysłu włókienniczego i jej skutki – wymienia ośrodki rozwoju przemysłu w państwach Europejskich. 	<p>czynniki, które decydowały o szybkim rozwoju przemysłowym Niemiec, Francji i Belgii</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia wynalazki pierwszej połowy XIX w. 	<p>przemysłowej</p>
4. Nowe idee	<ul style="list-style-type: none"> – liberalizm – ideologia konserwatywna – początki ruchu 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>liberalizm, konserwatyzm,</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>liberalizm ekonomiczny, reakcjonizm,</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>leseferyzm, torysi, falanster</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>dialektyka, luddyci</i> – przedstawia i 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia i ocenia działalność Roberta Owena.

	<p>robotniczego</p> <ul style="list-style-type: none"> – działalność czartystów – socjalizm utopijny – narodziny komunizmu – budzenie się świadomości narodowej 	<p><i>strajk, związek zawodowy, socjalizm, komunizm</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – zna datę Opublikowania <i>Manifestu Komunistycznego</i> (1848 r.) – identyfikuje postacie: Adama Smitha, Johna Stuarta Milla, Edmunda Burke’a, Karola Marksa, Fryderyka Engelsa – przedstawia polityczne i gospodarcze założenia liberalizmu i konserwatyzmu. 	<p><i>czartyzm, socjalizm utopijny, proletariat, marksści</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia okoliczności narodzin ruchu robotniczego – przedstawia metody i skutki działalności czartystów – omawia cele i dążenia liberałów oraz konserwatystów w pierwszej połowie XIX w. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, z jakich grup społecznych wywodzili się zwolennicy liberalizmu i konserwatyzmu – przedstawia cele brytyjskich związków narodowych – opisuje okoliczności i przejawy budzenia się świadomości narodowej w społeczeństwach europejskich. 	<p>porównuje postulaty socjalizmu utopijnego i naukowego.</p>	
<p>5. Kultura pierwszej połowy XIX wieku</p>	<ul style="list-style-type: none"> – klasycyzm – romantyzm – duch epoki – literatura okresu romantyzmu – nowe mody i styl życia – muzyka i sztuki 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>klasycyzm, romantyzm</i> – zna czas dominacji romantyzmu (I poł. XIX w.) – identyfikuje postacie: Johanna 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>orientalizm, eklektyzm</i> – zna czas dominacji klasycyzmu (początek XIX w.), – identyfikuje postacie: 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>dandyzm, korporacjonizm, studencki, neogotyck, neoromanizm</i> – zna czas dominacji stylu <i>empire</i> (1800–1815 r.) – identyfikuje 	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Jeana-Auguste’a-Dominique’a Ingres’a, Bertela Thorvaldsena, Antonia Canovy, Karla Friedricha 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia wpływ literatury, muzyki i malarstwa romantycznego na rozbudzenie świadomości narodowej Europejczyków w I poł. XIX w.

	plastyczne	Wolfganga Goethego, George'a Gordona Byrona, Fryderyka Schillera, Adama Mickiewicza, Juliusza Słowackiego, Ludwiga van Beethovena, Fryderyka Chopina, Roberta Schumanna – wymienia cechy romantyzmu.	Jacques'a-Louisa Davida, Aleksandra Puszkina, Honoré de Balzaca, Charlesa Dickensa, Eugène'a Delacroix, Francisca Goyi – przedstawia cechy malarstwa, rzeźby i architektury klasycyzmu – omawia cechy charakterystyczne literatury, malarstwa i muzyki w okresie romantyzmu.	postacie: Michaiła Lermontowa, Waltera Scotta, Edgara Allana Poe, Jane Austen, Ferenc Liszta – przedstawia cechy stylu <i>empire</i> – omawia okoliczności narodzin romantyzmu – wyjaśnia wpływ romantyzmu na modę i styl życia – przedstawia tematykę, którą podejmowali malarze w epoce romantyzmu.	Schinkla, Leo von Klenza, Sándora Petöfiego, Giacoma Leopardiego, Stendhala, Horace'a Walpole'a, Mary Shelley, Théodore'a Géricaulta, Caspara Davida Friedricha, Franza Schuberta, Hectora Berlioz, Felixa Mendelssohn-Bartholdy'ego, François Rude'a, Pierre'a-Jeana Davida d'Angersa – porównuje cechy stylu klasycystycznego i romantycznego w malarstwie.	
6. Ameryka w pierwszej połowie XIX wieku	– Ameryka Łacińska na początku XIX w. – początki walki o niepodległość w Ameryce Łacińskiej – dekolonizacja	– wyjaśnia znaczenie terminu: <i>doktryna Monroe</i> – zna datę sformułowania doktryny Monroe (1823 r.)	– wyjaśnia znaczenie terminu: <i>izolacjonizm</i> – zna daty wojny amerykańsko-meksykańskiej (1846–1848 r.)	– wyjaśnia znaczenie terminów: Kreole, Metysi – zna daty: proklamowania niepodległości Meksyku (1821 r.),	– wyjaśnia znaczenie terminu: <i>libertadorzy</i> – zna daty: proklamowania niepodległości Haiti (1804 r.), Kolumbii	– ocenia społeczne skutki rozwoju terytorialnego USA.

<p>Ameryki Południowej – niepodległość Brazylii – Meksyk i Ameryka Środkowa – Stany Zjednoczone na początku XIX w. – wojny amerykańsko-meksykańskie – walki Amerykanów z Indianami</p>	<p>– identyfikuje postać Jamesa Monroego – wyjaśnia, w jakich okolicznościach doszło do ogłoszenia doktryny Monroego i jak ją uzasadniano.</p>	<p>– wskazuje na mapie etapy rozwoju terytorialnego Stanów Zjednoczonych w XIX w. – omawia proces rozwoju terytorialnego Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej.</p>	<p>Brazylii (1822 r.), Boliwii (1825 r.), bitwy pod Alamo (1836 r.) – identyfikuje postacie: Simona Bolívara, Antonia Lopeza de Santa Anna – wskazuje na mapie państwa Ameryki Południowej, które najwcześniej uzyskały niepodległość – przedstawia organizację kolonii hiszpańskich w Ameryce Łacińskiej – omawia strukturę społeczną w koloniach hiszpańskich – przedstawia etapy walki kolonii hiszpańskich o niepodległość – charakteryzuje przyczyny i skutki konfliktu</p>	<p>(1810 r.), Wenezueli (1811 r.), bitwy pod Boyacá (1819 r.), bitwy pod Ayacucho (1824 r.), bitwy pod Buena Vista (1847 r.) – identyfikuje postacie: Dominique’a Toussainta Louverture’a, Francisca de Mirandy, Jose de San Martina – przedstawia okoliczności uzyskania niepodległości przez Haiti – opisuje proces walki kolonii hiszpańskich o niepodległość – wyjaśnia, jaką rolę odegrali libertadorzy w walce o wolność kolonii hiszpańskich – wyjaśnia, w jakich okolicznościach niepodległość</p>	
--	--	--	--	--	--

				amerykańsko-meksykańskiego w pierwszej połowie XIX w.	uzyskały Meksyk i kraje Ameryki Środkowej.	
7. Wiosna Ludów	<ul style="list-style-type: none"> – Europa w przededniu Wiosny Ludów – rewolucja lutowa we Francji – rewolucje w krajach niemieckich – rewolucja w Wiedniu i powstanie węgierskie – Wiosna Ludów we Włoszech – bilans Wiosny Ludów 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Wiosna Ludów, parlament frankfurcki</i> – zna daty: Wiosny Ludów (1848–1849 r.), obrad parlamentu frankfurckiego (V 1848 – VII 1849 r.), Wiosny Ludów w państwach niemieckich (III 1848 – VII 1849 r.) – wskazuje na mapie kraje, w których doszło do wystąpień rewolucyjnych – wymienia społeczne, polityczne i narodowościowe przyczyny Wiosny Ludów – wyjaśnia, dlaczego parlament 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>warsztaty narodowe, konstytucja oktrojowana</i> – zna daty: wybuchu Wiosny Ludów we Francji (22 II 1848 r.), ogłoszenia II Republiki we Francji (II 1848 r.), zamachu stanu Ludwika Napoleona Bonaparte (XII 1851 r.), ogłoszenia II Cesarstwa we Francji (XII 1852 r.), wybuchu Wiosny Ludów w państwach niemieckich (III 1848 r.), wybuchu Wiosny Ludów w Austrii (III 1848 r.), powstania na Węgrzech (III 1848 – VIII 1849 r.), 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>bonapartyści, bankiety</i> – zna daty: powstania czerwcowego we Francji (VI 1848 r.), uchwalenia nowej konstytucji we Francji (XI 1848 r.), pierwszych wyborów prezydenckich we Francji (XII 1848 r.), odezwy Fryderyka Wilhelma IV do ludności Berlina (III 1848 r.), ogłoszenia nowej konstytucji w Prusach (1850 r.), ogłoszenia niepodległości Węgier i detronizacji Habsburgów (IV 1848 r.), wkroczenia wojsk rosyjskich na 	<ul style="list-style-type: none"> – zna daty: klęski wojsk węgierskich pod Világos (1849 r.), rozruchów w Państwie Kościelnym (XI 1848 r.), powołania Republiki Rzymskiej (II 1849 r.), przejęcia władzy przez Wiktora Emanuela II (1849 r.), zdobycia Rzymu przez Francuzów (VII 1849 r.), pokoju w Mediolanie (VIII 1849 r.) – identyfikuje postacie: Ferdynanda I Dobrotliwego, Josepha Radetzky'ego – wskazuje czynniki, które zdecydowały 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia polityczne i społeczne skutki Wiosny Ludów w Europie.

		<p>frankfurcki nie doprowadził do zjednoczenia Niemiec.</p>	<p>zniesienia pańszczyzny i wprowadzenia uwłaszczenia w monarchii habsburskiej (IX 1848 r.), wybuchu wiosny Ludów we Włoszech (III 1848 r.)</p> <p>– identyfikuje postacie: Ludwika Napoleona Bonaparte, Fryderyka Wilhelma IV, Franciszka Józefa, Wiktora Emanuela II</p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób czynniki ekonomiczne wpłynęły na wybuch Wiosny Ludów</p> <p>– omawia przyczyny wybuchu Wiosny Ludów we Francji</p> <p>– wymienia reformy polityczne i społeczne przeprowadzone we</p>	<p>Węgry (V 1849 r.), zwołania parlamentu austriackiego (VII 1848 r.), przejęcia władzy przez Franciszka Józefa (XII 1848 r.), bitwy pod Custozą (VII 1848 r.), bitwy pod Novarą (III 1849 r.)</p> <p>– identyfikuje postacie: Lajosa Kossutha, Sándora Petöfiiego, Iwana Paskiewicza, Karola Alberta, Piusa IX</p> <p>– wskazuje na mapie kraje w których doszło do interwencji sił kontrrewolucyjnych</p> <p>– przedstawia proces narastania konfliktów społecznych, narodowych i politycznych w Europie w I połowie XIX w.</p>	<p>o klęsce powstania węgierskiego</p> <p>– przedstawia okoliczności i skutki interwencji francuskiej we Włoszech</p> <p>– charakteryzuje kwestię narodową w monarchii habsburskiej w latach 1848–1849 r.</p>	
--	--	---	---	---	---	--

			<p>Francji w czasie Wiosny Ludów</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia przyczyny wybuchu Wiosny Ludów w krajach niemieckich i w monarchii habsburskiej – przedstawia bilans Wiosny Ludów. 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia przebieg Wiosny Ludów we Francji – opisuje sposób, w jaki władzę we Francji przejął Ludwik Bonaparte – przedstawia okoliczności zwołania i znaczenie parlamentu frankfurckiego – charakteryzuje przebieg i skutki Wiosny Ludów w Prusach – przedstawia przebieg wydarzeń rewolucyjnych w Austrii i na Węgrzech – omawia skutki Wiosny Ludów w Austrii i na Węgrzech – charakteryzuje przebieg Wiosny Ludów w państwach włoskich. 		
8. Rosja i	– Bałkany na	– wyjaśnia	– wyjaśnia znaczenie	– wyjaśnia znaczenie	– wyjaśnia znaczenie	– ocenia rolę

<p>Turcja w połowie XIX wieku</p>	<p>początku XIX wieku – wojna Greków o niepodległość – imperium carów „żandarmem Europy” – powstanie dekabrystów – wojna krymska – odwilż posewastopolska w Rosji</p>	<p>znaczenie terminu: odwilż posewastopolska – zna daty wojny krymskiej (1853–1856 r.) – identyfikuje postacie: Aleksandra I, Aleksandra II, Aleksandra III – wyjaśnia, dlaczego Rosję nazywano „żandarmem Europy” – opisuje przyczyny i skutki wojny krymskiej.</p>	<p>terminów: dekabryści, panslawizm, samodziśwawie – zna daty: proklamowania niepodległości Grecji (1822 r.), powstania dekabrystów (1825 r.), oblężenia Sewastopola (1854–1855 r.), kongresu w Paryżu (1856 r.), reformy uwłaszczeniowej w Rosji (1861 r.) – identyfikuje postać Mikołaja I – omawia przyczyny i skutki powstania dekabrystów – charakteryzuje reformy wewnętrzne w Rosji w okresie odwilży posewastopolskiej – wyjaśnia, dlaczego państwa Europy Zachodniej zdecydowały się na</p>	<p>terminu: ziemstwa – zna daty: masakry na Chios (1822 r.), bitwy pod Navarino (1827 r.), wojny rosyjsko-tureckiej (1828–1829 r.), bitwy pod Synopą (1853 r.), bitwy pod Bałakławą (1854 r.) – identyfikuje postacie: Iwana Dybicza, Konrada Rylejewa, Aleksandra Bestużewa – wskazuje na mapie tereny, na których toczyły się wojny rosyjsko-tureckie w XIX w. – podaje przykłady walki narodów bałkańskich o niezależność – omawia proces narastania greckich dążeń niepodległościowych – przedstawia</p>	<p>terminów: władyka, filhellenowie – zna daty: powstania serbskiego przeciwko Turcji (1815 r.), nadania Serbii nieformalnej autonomii przez Turcję (1817 r.), konwencji akermńskiej (1826 r.), wyprawy Aleksandra Ipsilantisa do Mołdawii (1821 r.), zdobycia Missolungi przez Turków (1826 r.), zdobycia Adrianopola przez Rosjan (1829 r.), pokoju w Adrianopolu (1829 r.), traktatu londyńskiego (1830 r.), przejścia władzy w Grecji przez Ottona Wittelsbacha (1832 r.), założenia</p>	<p>antytureckiego powstania Aleksandra Ipsilantisa w rozbudzeniu greckich dążeń niepodległościowych – ocenia politykę wewnętrzną Aleksandra I – ocenia reformy przeprowadzone w Rosji w okresie odwilży posewastopolskiej.</p>
-----------------------------------	---	--	--	--	--	--

			interwencję w spór rosyjsko-turecki.	przebieg i skutki walk Greków o niepodległość – opisuje przebieg wojny krymskiej – wyjaśnia, dlaczego główne działania wojenne podczas wojny w latach 1853–1856 r. toczyły się na Półwyspie Krymskim.	Towarzystwa Południowego i Towarzystwa Północnego (1821 r.) – identyfikuje postacie: Miłosza Obrenovića, Aleksandra Ipsilantisa, Ottona Wittelsbacha, Pawła Pestela, Sergiusza Trubeckiego, Piotra Czaadajewa – przedstawia sytuację polityczną na Bałkanach na początku XIX w.	
--	--	--	--------------------------------------	---	---	--

POLACY W OKRESIE POWSTAŃ NARODOWYCH

1. Ziemie polskie w latach 1815–1830	– sprawa polska na kongresie wiedeńskim – podział ziem polskich po kongresie wiedeńskim – Królestwo Polskie – ziemie polskie pod	– wyjaśnia znaczenie terminu: <i>Kongresówka</i> – zna daty: powstania Królestwa Polskiego (1815 r.), nadania konstytucji Królestwu Polskiemu (XI 1815 r.)	– wyjaśnia znaczenie terminu: <i>ziemie zabrane</i> – zna daty: powstania Wielkiego Księstwa Poznańskiego i Rzeczypospolitej Krakowskiej (1815 r.), założenia Uniwersytetu	– wyjaśnia znaczenie terminu: <i>regulacja</i> – zna daty: powołania sejmu prowincjonalnego w Wielkim Księstwie Poznańskim (1824 r.), utworzenia galicyjskiego sejmu stanowego (1817 r.), uchwalenia	– zna daty: utworzenia Korpusu Litewskiego (1817 r.), zniesienia ceł pomiędzy Królestwem Polskim a Rosją (1822 r.), powstanie Towarzystwa Kredytowego	– ocenia wpływ reform F. K. Druckiego-Lubeckiego na rozwój gospodarczy Królestwa Polskiego.
--------------------------------------	---	---	---	---	---	---

<p>panowaniem Prus – Królestwo Galicji i Lodomerii – Rzeczpospolita Krakowska – rozwój gospodarczy Królestwa Polskiego – gospodarka w zaborze pruskim i austriackim – kultura i oświata na ziemiach polskich w latach 1815–1830 r.</p>	<p>– identyfikuje postacie: Adama Jerzego Czartoryskiego, Aleksandra I – wskazuje na mapie podział ziem polskich po kongresie wiedeńskim – wymienia decyzje kongresu wiedeńskiego w sprawie polskiej – przedstawia postanowienia konstytucji Królestwa Polskiego.</p>	<p>Warszawskiego (1816 r.), założenia Uniwersytetu Lwowskiego (1817 r.) – identyfikuje postacie: Fryderyka Wilhelma III, Franciszka I Habsburga, Stanisława Staszica, Franciszka Ksawerego Druckiego-Lubeckiego, Joachima Lelewela – wskazuje na mapie ośrodki przemysłowe na ziemiach polskich pod zaborami – opisuje ustrój Królestwa Polskiego – przedstawia sytuację polityczną ziem polskich pod zaborem pruskim i austriackim po 1815 r. – wymienia ośrodki</p>	<p>konstytucji Rzeczypospolitej Krakowskiej (1815 r.), powstania Banku Polskiego (1828 r.), rozpoczęcia procesu uwłaszczenia w Królestwie Prus (1807 r.), zapoczątkowania procesu regulacji w Prusach (1816 r.), wprowadzenia ustawy o regulacji w Wielkim Księstwie Poznańskim (1823 r.), po-wstania Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Lwowie (1817 r.) – identyfikuje postacie: Józefa Zajączka, Antoniego Radziwiłła, Stanisława Wodzickiego, Izabeli Czartoryskiej, Józefa Maksymiliana Ossolińskiego,</p>	<p>Ziemskiego (1825 r.), powstania Ziemstwa Kredytowego w Poznaniu (1821 r.) – wyjaśnia, dlaczego Polakom zależało na przyłączeniu ziem zabranych do Królestwa Kongresowego – wyjaśnia, jakie znaczenie dla polskiej kultury miała działalność Józefa Maksymiliana Ossolińskiego – porównuje rozwój gospodarczy ziem polskich pod zaborami w I poł. XIX w.</p>	
--	---	---	---	--	--

			<p>przemysłowe Królestwa Polskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia reformy F. K. Druckiego-Lubeckiego – charakteryzuje rozwój kultury polskiej w latach 1815–1830 r. 	<p>Stanisława Kostki Potockiego</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia stosunek Rosji do sprawy polskiej po 1813 r. – przedstawia sytuację ziem zabranych po 1815 r. – omawia sytuację polityczną w Rzeczypospolitej Krakowskiej – charakteryzuje rozwój gospodarczy Królestwa Polskiego, Rzeczypospolitej Krakowskiej oraz ziem zaboru pruskiego i austriackiego – opisuje rozwój oświaty na ziemiach polskich pod zaborami w latach 1815–1830 r. – wymienia placówki naukowe i akademickie działające na 		
--	--	--	---	--	--	--

				ziemiach polskich w pierwszej połowie XIX w.		
2. Geneza powstania listopadowego	<ul style="list-style-type: none"> – konstytucja a realna władza w Królestwie Polskim – legalna opozycja polityczna – początki działalności spiskowej – Wolnomularstwo Narodowe i Towarzystwo Patriotyczne – Królestwo Polskie w przededniu powstania 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: <i>cenzura prasowa</i> – zna datę założenia Sprzysiężenia Podchorążych (1828 r.) – identyfikuje postacie: Adama Mickiewicza, Mikołaja I, Piotra Wysockiego – przedstawia sytuację polityczną w Królestwie Polskim w latach 1828–1830 r. – wyjaśnia, w jaki sposób car łamał konstytucję nadaną Królestwu Polskiemu. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: <i>kaliszanie</i> – zna daty: założenia Wolnomularstwa Narodowego (1819 r.), powstania Towarzystwa Patriotycznego (1821 r.), koronacji Mikołaja I na króla Królestwa Polskiego (1829 r.) – identyfikuje postacie: Konstantego Romanowa, Waleriana Łukasińskiego – określa, jakie uprawnienia w zakresie władzy ustawodawczej i wykonawczej gwarantowała carowi i królowi konstytucja – wymienia 	<ul style="list-style-type: none"> – zna daty: likwidacji jawności obrad sejmu w Królestwie Polskim (1825 r.), powołania Towarzystwa Filomatów (1817 r.), powstania Zgromadzenia Filaretów (1820 r.) – identyfikuje postacie: Nikołaja Nowosilcowa, Bonawentury i Wincentego Niemojowskich, Tomasza Zana, Seweryna Krzyżanowskiego – opisuje rzeczywistość polityczną Królestwa Polskiego w latach 1815–1830 r. – charakteryzuje działalność legalnej opozycji politycznej i 	<ul style="list-style-type: none"> – porównuje zapisy konstytucyjne z rzeczywistością polityczną Królestwa Polskiego – wymienia czynniki, które zadecydowały o tym, że armia Królestwa Polskiego była doborową formacją zbrojną. 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia stosunek wielkiego księcia Konstantego do Polaków – przedstawia i ocenia postawy Polaków wobec zaborcy rosyjskiego przed powstaniem listopadowym – ocenia wpływ księcia Konstantego i Nikołaja Nowosilcowa na życie polityczne Królestwa Polskiego w latach 20.XIX w. – ocenia, które z wydarzeń bezpośrednio wpłynęły na rozpoczęcie powstania listopadowego.

			<p>przykłady legalnej i nielegalnej opozycji politycznej w Królestwie Polskim</p> <p>– omawia najważniejsze postulaty kaliszan</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego w Królestwie Polskim zaczęły powstawać organizacje konspiracyjne.</p>	<p>jej skutki</p> <p>– przedstawia przyczyny powstania organizacji spiskowych pod zaborem rosyjskim</p> <p>– charakteryzuje działalność Wolnomularstwa Narodowego i Towarzystwa Patriotycznego</p> <p>– omawia organizację armii Królestwa Polskiego.</p>		
<p>3. Powstanie listopadowe</p>	<p>– wybuch powstania</p> <p>– od prób porozumienia do detronizacji</p> <p>– wojna polsko-rosyjska</p> <p>– powstanie listopadowe na arenie międzynarodowej</p> <p>– walki na ziemiach zabranych</p> <p>– upadek powstania</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu: <i>noc listopadowa</i></p> <p>– zna daty: <i>nocy listopadowej</i> (29/30 XI 1830 r.), bitwy pod Grochowem (25 II 1831 r.), bitwy pod Ostrołęką (26 V 1831 r.)</p> <p>– identyfikuje postacie: Piotra Wysockiego, Adama Jerzego Czartoryskiego,</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>belwederczycy, dyktator</i></p> <p>– zna daty: zdobycia Arsenatu (29/30 XI 1830 r.), uznania powstania listopadowego za narodowe przez sejm (18 XII 1830 r.), uchwalenia detronizacji Mikołaja I przez sejm (25 I 1831 r.), bitwy pod</p>	<p>– zna daty: ukonstytuowania się Rządu Tymczasowego (3 XII 1830 r.), ogłoszenia się J. Chłopickiego dyktatorem powstania (5 XII 1830 r.), bitwy pod Dobrem (17 II 1831 r.), wybuchu powstania na Litwie (III 1831), ostatniego posiedzenia sejmiku powstańczego (23 IX</p>	<p>– zna datę samosądów w Warszawie (VIII 1831 r.),</p> <p>– identyfikuje postacie: Ludwika Nabelaka, Antoniego Giełguda, Dezyderego Chłapowskiego, Klementyny Hoffmanowej</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego powstańcy liczyli na interwencję Francji</p>	<p>– ocenia przygotowania spiskowców do wywołania powstania w Królestwie Polskim</p> <p>– ocenia decyzje sejmu powstańczego</p> <p>– ocenia, czy powstanie listopadowe miało szanse powodzenia.</p>

	<p>– czy powstanie listopadowe miało szanse powodzenia? – udział kobiet w powstaniu listopadowym</p>	<p>Józefa Chłopickiego, Jana Skrzyneckiego, – przedstawia okoliczności, w jakich podjęto decyzję o wybuchu powstania listopadowego – wymienia najważniejsze bitwy powstania listopadowego.</p>	<p>Stoczkiem (14 II 1831 r.), bitew pod Wawrem i Dębem Wielkim (31 III 1831 r.), bitwy pod Iganiami (10 IV 1831 r.), szturm wojsk rosyjskich na Warszawę (6–8 IX 1831 r.) – identyfikuje postacie: wielkiego księcia Konstantego, Ignacego Prądzyńskiego, Iwana Paskiewicza, Jana Krukowieckiego, Józefa Sowińskiego, Emilii Plater – wskazuje na mapie tereny objęte działaniami powstańczymi – charakteryzuje działalność przywódców powstania od jego rozpoczęcia do wybuchu wojny z</p>	<p>1831 r.) – identyfikuje postacie: Józefa Zaliwskiego, Seweryna Goszczyńskiego, Ksawerego Druckiego-Lubeckiego, Juliana Ursyna Niemcewicza, Joachima Lelewela, Maurycego Mochnackiego, Iwana Dybicza, Michała Radziwiłła, Henryka Dembińskiego, Józefa Dwernickiego, – omawia przebieg nocy listopadowej – wyjaśnia, dlaczego część działaczy politycznych i wojskowych rozpoczęła rokowania z carem – opisuje przebieg wojny polsko-rosyjskiej</p>	<p>– opisuje przebieg działań powstańczych na ziemiach zabranych – wyjaśnia, co spowodowało wzrost zaangażowania patriotycznego wśród kobiet.</p>	
--	--	--	---	---	---	--

			<p>Rosją</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia okoliczności upadku Warszawy – omawia okoliczności upadku powstania listopadowego. 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia strategiczne plany dowódców armii polskiej w wojnie polsko-rosyjskiej – wyjaśnia, jakie znaczenie dla losów powstania listopadowego miał brak wiary w jego zwycięstwo wśród wyższych dowódców – omawia postawy głównych polityków polskich po wybuchu powstania listopadowego – wymienia błędy popełnione przez politycznych i wojskowych przywódców powstania listopadowego. 		
4. Wielka Emigracja	<ul style="list-style-type: none"> – emigracja popowstaniowa – życie polityczne emigrantów – działania 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>zsyłka</i>, <i>Wielka Emigracja</i> – zna daty: powstania Hotelu 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>katorga</i>, <i>emisariusz</i> – zna daty: ogłoszenia <i>Matego</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – zna daty: ogłoszenia amnestii przez cara (XI 1831 r.), założenia Komitetu 	<ul style="list-style-type: none"> – zna daty: założenia Towarzystwa Literackiego Polskiego w Paryżu (1832 r.), założenia 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia kulturotwórczą rolę Wielkiej Emigracji – ocenia rolę Wielkiej Emigracji w

	<p>międzynarodowe Hotelu Lambert – pozostałe ośrodki życia emigracyjnego – kultura polska na emigracji – emigracja po Wiośnie Ludów</p>	<p>Lambert (1831 r.), powstania Towarzystwa Demokratycznego Polskiego (1832 r.) – identyfikuje postacie: Adama Jerzego Czartoryskiego, Wiktora Heltmana, Tadeusza Krępowieckiego, Adama Mickiewicza, Juliusza Słowackiego – wskazuje na mapie państwa, przez które wiodły główne szlaki emigrantów polskich po powstaniu listopadowym, – przedstawia zasięg i kierunki emigracji polskiej – wymienia obozy polityczne Wielkiej Emigracji i organizacje polityczne polskich emigrantów.</p>	<p><i>Manifestu</i> TDP (1832 r.), ogłoszenia <i>Wielkiego Manifestu</i> TDP (1836 r.), powstania Gromad Ludu Polskiego (1835 r.), – identyfikuje postacie: Joachima Lelewela, Stanisława Worcella, Zygmunta Krasińskiego, Cypriana Kamila Norwida – wskazuje na mapie najważniejsze ośrodki Wielkiej Emigracji – omawia represje po powstaniu listopadowym – wyjaśnia, dlaczego emigrację popowstaniową określa się mianem Wielkiej Emigracji – charakteryzuje program polityczny obozu</p>	<p>Narodowego Polskiego (XII 1831 r.), powstania Młodej Polski (1834 r.), założenia Zjednoczenia Emigracji Polskiej (1837 r.) – identyfikuje postać Józefa Dwernickiego – opisuje warunki życia polskich zesłańców – omawia stosunek państw i narodów europejskich do polskich emigrantów – wyjaśnia, jakie znaczenie dla sprawy polskiej miała międzynarodowa działalność Hotelu Lambert – opisuje życie kulturalne Polaków przebywających na emigracji we Francji.</p>	<p>Biblioteki Polskiej w Paryżu (1839 r.), założenia Towarzystwa Pomocy Naukowej (1832 r.) – identyfikuje postać Tomasza Malinowskiego, – przedstawia założenia programowe i działalność organizacji węglarzy polskich – omawia losy polskich emigrantów po Wiośnie Ludów.</p>	<p>podtrzymywaniu myśli niepodległościowej.</p>
--	---	--	--	--	--	---

			konserwatywnego i demokratycznego polskiej emigracji – charakteryzuje założenia programowe i działalność Gromad Ludu Polskiego.			
5. Ziemie polskie w latach 1831–1846	– ucisk popowstaniowy w Królestwie Polskim – likwidacja odrębności Królestwa Polskiego – międzynarodowe reperkusje powstania listopadowego – sytuacja na ziemiach zabranych i pod zaborem austriackim – początki pracy organicznej – konspiracja na ziemiach polskich – powstanie krakowskie 1846 r. – rabacja galicyjska	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>rusyfikacja, germanizacja, praca organiczna, rabacja galicyjska</i> – zna daty: wybuchu powstania krakowskiego (20/21 II 1846 r.), rabacji galicyjskiej (1846 r.) – identyfikuje postacie: Edwarda Dembowskiego, Jakuba Szeli – wymienia represje popowstaniowe w Królestwie Polskim – przedstawia przebieg i skutki powstania krakowskiego.	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>cytadela, Statut Organiczny, „noc paskiewiczowska”, gubernia</i> – zna daty: nadania Statutu Organicznego (1832 r.), „nocy paskiewiczowskiej” (1833–1856 r.), wkroczenia wojsk rosyjskich i austriackich do Krakowa (4 III 1846 r.) – identyfikuje postacie: Iwana Paskiewicza, Fryderyka Wilhelma IV, Karola	– zna daty: umowy w Münchengrätz (1833 r.), założenia Zemsty Ludu (1832 r.), wprowadzenia stanu wojennego w Królestwie Polskim (1833 r.), wprowadzenia nauki j. rosyjskiego (1839 r.), przeprowadzenia zmian administracyjnych w Królestwie Polskim (1837 r.), zlikwidowania odrębności sądowniczej Kongresówki (1841 r.), wprowadzenia rosyjskiego systemu monetarnego (1847	– zna daty: ogłoszenia encykliki papieża Grzegorza XVI <i>Cum primum</i> (1832 r.), założenia „Kasyna” w Gostyniu (1835 r.), powołania Towarzystwa Naukowej Pomocy (1841 r.), okupacji Rzeczypospolitej Krakowskiej przez wojska austriackie (1836–1841 r.) – identyfikuje postacie: Grzegorza XVI, Gustawa Potworowskiego, Leona Sapiehy, Henryka Kamińskiego, Jana Alcyato	– ocenia skuteczność pracy organicznej w staraniach o zachowanie polskości.

			<p>Marcinkowskiego, Hipolita Cegielskiego, Szymona Konarskiego, Piotra Ściegiennego</p> <p>– wskazuje na mapie obszar powstania krakowskiego, tereny objęte rabacją galicyjską</p> <p>– omawia politykę represji w Królestwie Polskim po powstaniu listopadowym</p> <p>– charakteryzuje początki pracy organicznej w zaborze pruskim</p> <p>– wyjaśnia przyczyny wybuchu powstania w Rzeczypospolitej Krakowskiej w 1846 r.</p> <p>– omawia przyczyny i skutki rabacji galicyjskiej.</p>	<p>r.), utworzenia Konfederacji Powszechnej Narodu Polskiego (1837 r.), powołania Związku Narodu Polskiego (1839 r.), założenia Związku Plebejuszy (1842 r.), ukonstytuowania się Rządu Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej (22 II 1846 r.)</p> <p>– identyfikuje postacie: Józefa Zaliwskiego, Eduarda Flottwella, Dezyderego Chłapowskiego, Ludwika Mierostawskiego, Walentego Stefańskiego, Ludwika Gorzkowskiego, Jana Tyssowskiego, Aleksandra Grzegorzewskiego</p> <p>– omawia proces</p>	<p>– przedstawia międzynarodowe reperkusje powstania listopadowego</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego partyzantka Zaliwskiego miała niewielkie szanse powodzenia.</p>	
--	--	--	--	--	--	--

				<p>likwidacji odrębności Królestwa Polskiego po powstaniu listopadowym – przedstawia represje popowstaniowe na ziemiach zabranych – omawia proces ograniczania autonomii Wielkiego Księstwa Poznańskiego – opisuje działalność gospodarczą Polaków w zaborze austriackim – charakteryzuje działalność konspiracyjną na ziemiach polskich po powstaniu listopadowym – omawia program polityczno-społeczny Rządu Narodowego w powstaniu krakowskim – przedstawia zmiany w położeniu</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				społeczeństwa w Królestwie Polskim po powstaniu listopadowym.		
6. Wiosna Ludów i odwilż posewastopolska	<ul style="list-style-type: none"> – Wiosna Ludów w zaborze pruskim – powstanie wielkopolskie 1848 r. – działalność Polaków w Królestwie Pruskim, na Śląsku i Pomorzu po 1848 r. – Wiosna Ludów w zaborze austriackim – skutki Wiosny Ludów w Galicji – początki ukraińskiego ruchu narodowego – Polacy podczas europejskiej Wiosny Ludów – odwilż posewastopolska w Królestwie Polskim 	<ul style="list-style-type: none"> – zna daty: zakończenia uwłaszczenia chłopów w Królestwie Pruskim (1850 r.), zniesienia pańszczyzny w Galicji (1848 r.), początku odwilży posewastopolskiej w Królestwie Polskim (1856 r.) – opisuje przejawy odwilży posewastopolskiej w Królestwie Polskim. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>serwituty</i>, <i>asymilacja</i> – zna daty: powołania Komitetu Narodowego w Poznaniu (1848 r.), kapitulacji Krakowa (IV 1848 r.) – identyfikuje postacie: Ludwika Mierosławskiego, Wilhelma I, Józefa Bema, Aleksandra II – omawia przebieg i skutki Wiosny Ludów w zaborze pruskim – omawia przebieg Wiosny Ludów z zaborze austriackim – przedstawia skutki Wiosny Ludów w Galicji. 	<ul style="list-style-type: none"> – zna daty: ugody w Jarosławcu (IV 1848 r.), powstania wielkopolskiego (1848 r.), bitwy pod Miłosławiem (IV 1848 r.), założenia Ligi Polskiej (1848 r.) – identyfikuje postacie: Karla Wilhelma von Willisena, Franciszka Stadiona, Franciszka Józefa I, Agenora Gołuchowskiego, Henryka Dembińskiego, Andrzeja Zamoyskiego, Leopolda Kronenberga – wyjaśnia, czym różniło się powstanie wielkopolskie od poprzednich zrywów 	<ul style="list-style-type: none"> – zna daty: powstania Towarzystwa Przyjaciół Nauk (1857 r.), powołania Komitetu Narodowego i Gwardii Narodowej w Krakowie (1848 r.), powstania Rady Narodowej we Lwowie (1848 r.), zawiązania się Głównej Rady Ruskiej we Lwowie (V 1848 r.) – identyfikuje postacie: Floriana Ceynowy, Gustawa Potworowskiego, Leona Przyłuskiego, Józefa Lompy, Emanuela Smolki, Gustawa Gizewiusza, Wiktora Heltmana, Hryhoryja 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia skuteczność działań gospodarczych i oświatowych w okresie odwilży posewastopolskiej dla sprawy polskiej.

				<p>narodowych</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia działalność Polaków w zaborze pruskim po Wiośnie Ludów – wyjaśnia, dlaczego wydarzenia Wiosny Ludów nie objęły Królestwa Polskiego – przedstawia udział Polaków w europejskiej Wiośnie Ludów – charakteryzuje proces asymilacji Żydów w Królestwie Polskim. 	<p>Jachymowycza, Franciszka Smolki, Wacława Zaleskiego, Wilhelma von Hammersteina, Aleksandra Bacha, Wojciecha Chrzanowskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, dlaczego niepowodzenia Wiosny Ludów zamknęły epokę zrywów narodowych w zaborze pruskim – wyjaśnia, w jaki sposób była podtrzymywana świadomość narodowa wśród Polaków żyjących na Pomorzu i Śląsku – omawia proces kształtowania się świadomości narodowej wśród Ukraińców. 	
7. Powstanie styczniowe	<ul style="list-style-type: none"> – demonstracje patriotyczne i „polskie czasy” – próba 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: „biali”, „czerwoni”, <i>branka</i> – zna daty: 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>rewolucja moralna, tajne państwo polskie,</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>millenerzy, żuawi śmierci</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – zna daty: powołania rządu K. Majewskiego (V 1863 r.), bitwy pod 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia, które z powstań narodowych – listopadowe czy

<p>kompromisu i przygotowania do powstania – wybuch powstania styczniowego – przebieg walk powstańczych – sprawa polska na arenie międzynarodowej – bilans zmagañ powstańczych – powstanie styczniowe na ziemiach zabranych</p>	<p>przeprowadzenia branki (14/15 I 1863 r.), wybuchu powstania styczniowego (22/23 I 1863 r.), ukazu carskiego o uwłaszczeniu chłopów (III 1864 r.) – identyfikuje postacie: Aleksandra Wielopolskiego, Romualda Traugutta – przedstawia bezpośrednio przyczyny wybuchu powstania styczniowego – omawia bilans zmagañ powstania styczniowego.</p>	<p><i>partia powstańcza</i> – zna daty: utworzenia Dyrekcji Krajowej „białych” (XII 1861 r.), ogłoszenia dekretów o reformie szkolnictwa, oczynszowaniu chłopów i równouprawnieniu Żydów (1862 r.), powołania Komitetu Centralnego Narodowego (1862 r.), ogłoszenia <i>Manifestu Tymczasowego Rządu Narodowego</i> (22 I 1863 r.), przejęcia dyktatury przez R. Traugutta (X 1863 r.) – identyfikuje postacie: Ludwika Mierosławskiego, Mariana Langiewicza, Aleksandra II, Ottona von</p>	<p>– zna daty: powstania Towarzystwa Rolniczego (1858 r.), demonstracji w Warszawie (II 1861 r.), rozwiązania Delegacji Miejskiej i Towarzystwa Rolniczego (1861 r.), wprowadzenia żałoby narodowej i stanu oblężenia w Królestwie Polskim (1861 r.), objęcia dyktatury przez L. Mierosławskiego (II 1863 r.), objęcia dyktatury przez M. Langiewicza (III 1863 r.), bitwy pod Małogoszczem (III 1863 r.), bitew pod Chrobrzem i Grochowiskami (III 1863), konwencji Alvenslebena (II 1863 r.) – identyfikuje postacie: Edwarda</p>	<p>Opatowem (II 1864 r.), powstania zabajkalskiego (1866 r.) – identyfikuje postacie: Ignacego Chmiieleńskiego, Karola Majewskiego, Józefa Hauke-Bosaka, Aleksandra Waszkowskiego – wyjaśnia, dlaczego władzom powstańczym zależało, aby powstanie objęło swoim zasięgiem ziemie zabrane – wskazuje różnice w programach politycznych środowisk patriotycznych w przededniu powstania styczniowego – omawia relacje między „białymi” i „czerwonymi” w przededniu</p>	<p>styczniowe – miało większe szanse powodzenia.</p>
---	---	--	---	--	--

			<p>Bismarcka – opisuje wybuch powstania styczniowego oraz kształtowanie się władz powstańczych – omawia cechy charakterystyczne walk powstańczych – przedstawia najważniejsze pośrednie i bezpośrednie przyczyny wybuchu powstania styczniowego.</p>	<p>Jürgensa, Zygmunta Sierakowskiego, Michaiła Górczakowa, Leopolda Kronenberga, Jarosława Dąbrowskiego, Fiodora Berga, Stanisława Brzóska, Piusa IX, Michaiła Murawjowa – wskazuje na mapie tereny najważniejszych starć podczas powstania styczniowego – omawia postawy Polaków wobec zaborców po powstaniu listopadowym – przedstawia okoliczności narastania nastrojów powstańczych w Królestwie Polskim – wyjaśnia, jakie</p>	<p>powstania – charakteryzuje i porównuje siły walczące obu stron.</p>	
--	--	--	---	--	---	--

				<p>znaczenie miała żałoba narodowa ogłoszona w 1861 r.</p> <p>– przedstawia zmiany we władzach powstania styczniowego i ich skutki polityczne i militarne</p> <p>– omawia sprawę polską na arenie międzynarodowej w czasie powstania styczniowego.</p>		
--	--	--	--	--	--	--

ŚWIAT W LATACH 1860–1914

<p>1. Stany Zjednoczone w drugiej połowie XIX wieku</p>	<p>– dualizm społeczno-ekonomiczny Stanów Zjednoczonych</p> <p>– problem niewolnictwa</p> <p>– wybuch wojny domowej</p> <p>– wojna secesyjna</p> <p>– skutki wojny secesyjnej</p> <p>– USA w drugiej połowie XIX wieku</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>secesja, Unia, Konfederacja, wojna totalna, izolacjonizm</i></p> <p>– zna daty: wojny secesyjnej (1861–1865 r.)</p> <p>– identyfikuje postać Abrahama Lincolna</p> <p>– omawia różnice w podejściu do koncepcji ustrojowej między Północą a</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>abolisjonizm, eksterminacja</i></p> <p>– zna daty: wybrania Abrahama Lincolna na prezydenta (1860 r.), ogłoszenia secesji przez Karolinę Południową (XII 1860 r.), ataku na Fort Sumter (12 IV 1861 r.), ogłoszenia</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>osadnictwo farmerskie, plantacja, jankesi, Ku-Klux-Klan</i></p> <p>– zna daty: powstania Johna Browna (1859 r.), I bitwy nad Bull Run (VII 1861 r.), bitwy nad Antietam (IX 1862 r.), zdobycia Nowego Orleanu (V</p>	<p>– zna daty: kompromisu Missouri (1820 r.), sprawy Dreda Scotta (1847 r.), bitew pod Fredericksburgiem i Chancellorsville (1862 r.), zdobycia Vicksburga (1863 r.)</p> <p>– identyfikuje postacie: Dreda Scotta, Philipa Sheridana</p> <p>– porównuje armie</p>	<p>– ocenia sposób rozwiązania problemu niewolnictwa w czasie wojny secesyjnej i jego społeczne skutki.</p>
---	--	--	--	---	---	---

		<p>Południem – wyjaśnia, dlaczego wojnę secesyjną można uznać za wojnę totalną.</p>	<p><i>Proklamacji emancypacyjnej</i> (IX 1862 r.), zniesienia niewolnictwa (1863 r.), bitwy pod Gettysburgiem (1-3 VII 1863 r.), zabójstwa prezydenta Lincolna (14 IV 1865 r.) – identyfikuje postacie: Roberta F. Lee, Ulyssesa S. Granta – przedstawia różnice w rozwoju gospodarczym i społecznym USA – omawia skutki wojny secesyjnej – wymienia czynniki umożliwiające stały wzrost wartości produkcji gospodarczej USA.</p>	<p>1862 r.), uchwalenia <i>Ustawy o osadnictwie</i> (V 1862 r.), podpisania aktu bezwarunkowej kapitulacji w Appomattox (9 IV 1865 r.) – identyfikuje postacie: Johna Browna, Jeffersona Davisa, Williama T. Shermana – wyjaśnia, na czym polegał dualizm w rozwoju społeczno-ekonomicznym Stanów Zjednoczonych – charakteryzuje problem niewolnictwa w USA przed wybuchem wojny secesyjnej – przedstawia okoliczności wybuchu wojny secesyjnej – omawia przebieg działań zbrojnych w</p>	<p>stron walczących w wojnie secesyjnej – przedstawia wpływ wybitnych dowódców wojskowych na losy wojny secesyjnej – wymienia czynniki, które zadecydowały o porażce wojsk Konfederacji w starciu z Unią.</p>	
--	--	---	---	---	---	--

				<p>czasie wojny secesyjnej</p> <p>– przedstawia rozwój gospodarczy USA po wojnie secesyjnej.</p>		
<p>2. Zjednoczenie Włoch</p>	<p>– różne koncepcje zjednoczenia Włoch</p> <p>– polityka Camillo Cavoura wobec Francji</p> <p>– polityka zagraniczna II Cesarstwa Francuskiego</p> <p>– wojna z Austrią</p> <p>– zjednoczenie kraju</p> <p>– powstanie Królestwa Włoch</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu: <i>Czerwony Krzyż</i></p> <p>– zna daty: „wyprawy tysiąca” (V 1860 r.), wojny z Austrią (1866 r.), zjednoczenia Włoch (1871 r.)</p> <p>– identyfikuje postacie: Giuseppe Garibaldi, Wiktora Emanuela II, Camillo Cavoura</p> <p>– wymienia etapy jednoczenia Włoch.</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>risorgimento</i>, „<i>wyprawa tysiąca</i>”</p> <p>– zna daty: bitew pod Magentą i Solferino (VI 1859 r.), powstania Czerwonego Krzyża (1863 r.), bitwy pod Custozzą (VI 1866 r.)</p> <p>– identyfikuje postacie: Giuseppe Mazziniego, Napoleona III</p> <p>– przedstawia okoliczności powstania Czerwonego Krzyża</p> <p>– opisuje etapy jednoczenia Włoch</p> <p>– wymienia główne wydarzenia polityczne w</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu: „<i>czerwone koszule</i>”</p> <p>– zna daty: rozejmu w Villafranca di Verona (1859 r.), plebiscytu w środkowych Włoszech (1860 r.), zajęcia Królestwa Obojga Sycylii przez Garibaldi (X 1860), koronacji Wiktora Emanuela II na króla Włoch (III 1861 r.), pokoju w Wiedniu (1866 r.), przyłączenia Rzymu do Królestwa Włoch (1870 r.)</p> <p>– identyfikuje postacie: Jeana-Henri’ego Dunanta, Franciszka Józefa I,</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu: <i>bersalierzy</i></p> <p>– zna daty: zamachu terrorystycznego na Napoleona III (1858 r.), układu francuski-sardyńskiego w Plombières-les-Bains (1858 r.), interwencji francuskiej w Meksyku (1861-1863 r.), ultimatum austriackiego wobec Królestwa Sardynii (1859 r.)</p> <p>– charakteryzuje politykę zagraniczną Francji za czasów II Cesarstwa i jej skutki</p> <p>– omawia różnice w rozwoju gospodarczym Włoch.</p>	<p>– przedstawia i ocenia sytuację Państwa Kościelnego w kontekście powstania Królestwa Włoch.</p>

			<p>Europie, które wpłynęły na zjednoczenie Włoch.</p>	<p>Piusa IX – wskazuje na mapie etapy jednoczenia Włoch – przedstawia różne koncepcje jednoczenia Włoch – opisuje stosunki Królestwa Sardynii z Francją i ich wpływ na proces jednoczenia Włoch – przedstawia przebieg i skutki wojny Królestwa Sardynii z Austrią – wyjaśnia, dlaczego Pius IX ogłosił się „więźniem Watykanu” – omawia politykę Włoch po zjednoczeniu.</p>		
<p>3. Zjednoczenie Niemiec i powstanie Austro-Węgier</p>	<p>– koncepcje zjednoczenia Niemiec – wojny z Danią i Austrią – wojna francusko-pruska</p>	<p>– zna daty: wojny prusko-duńskiej (1864 r.), wojny prusko-austriackiej (1866 r.), wojny francusko-pruskiej (1870-1871</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Związek Północnoniemiecki</i>, „<i>żelazny kanclerz</i>” – zna daty: objęcia stanowiska premiera rządu</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu: <i>depesza emska</i> – zna daty: układu prusko-francuskiego (1865 r.), sojuszu prusko-</p>	<p>– zna daty: podpisania rozejmu w wojnie francusko-pruskiej (I 1871 r.), ery Bacha (1849–1859 r.), dyplomu październikowego</p>	<p>– ocenia politykę O. von Bismarcka i jego wpływ na stosunki międzynarodowe.</p>

	<p>– powstanie II Rzeszy – powstanie dualistycznej monarchii austro-węgierskiej</p>	<p>r.), proklamowania II Rzeszy Niemieckiej (18 I 1871 r.) – identyfikuje postać: Ottona von Bismarcka – przedstawia rolę Prus w jednoczeniu państw niemieckich – wyjaśnia, jakie znaczenie dla Europy miało powstanie cesarstwa niemieckiego.</p>	<p>pruskiego przez O. von Bismarcka (1862 r.), bitwy pod Sadową (VII 1866 r.), utworzenia Związku Północnoniemieckiego (1867 r.), bitwy pod Sedanem (IX 1870 r.), zdobycia Metz (X 1870 r.), pokoju we Frankfurcie nad Menem (V 1871 r.), powstania dualistycznej monarchii austro-węgierskiej (1867 r.) – identyfikuje postacie: Wilhelma I Hohenzollerna, Franciszka Józefa I, Napoleona III – charakteryzuje politykę Ottona von Bismarcka – wyjaśnia, na czym polegał pruski militarizm – przedstawia okoliczności</p>	<p>sardyńskiego (1866 r.), pokoju w Pradze (VIII 1866 r.), nadania konstytucji części austriackiej monarchii habsburskiej (1867 r.) – identyfikuje postacie: Helmutha von Moltke, Agenora Gołuchowskiego – wskazuje na mapie etapy jednoczenia Niemiec – omawia koncepcje jednoczenia Niemiec – przedstawia przyczyny, przebieg i skutki wojny prusko-duńskiej – przedstawia przyczyny, przebieg i skutki wojny prusko-austriackiej – omawia przyczyny, przebieg i skutki wojny francusko-pruskiej</p>	<p>(1860 r.), patentu ludowego (1861 r.) – identyfikuje postacie: Leopolda Hohenzollerna, Aleksandra von Bacha, Gyuly Andrassy’ego – wyjaśnia, na czym polegała przewaga armii pruskiej nad wojskami innych krajów europejskich – omawia strukturę narodowościową Austro-Węgier.</p>	
--	--	---	--	--	---	--

			proklamowania II Rzeszy Niemieckiej.	– przedstawia przyczyny i skutki powstania dualistycznej monarchii austrowęgierskiej.		
4. Kolonializm	<ul style="list-style-type: none"> – nowa fala kolonializmu – kolonizacja Afryki – konflikty kolonialne w Afryce – posiadłości europejskie w Azji – potęga imperium brytyjskiego – walki o wpływy w Chinach – światowe szlaki handlowe 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>kolonializm, Pax Britannica</i> – zna czas dominacji <i>Pax Britannica</i> (1856–1914 r.) – identyfikuje postać Wiktorii I – omawia przyczyny ekspansji kolonialnej mocarstw europejskich w XIX w. – wyjaśnia, dlaczego Wielką Brytanię nazywano „imperium, nad którym nie zachodzi słońce”. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: <i>dominium</i> – zna daty: powstania sipajów (1857–1859 r.), I wojny opiumowej (1839–1842 r.), powstania tajpingów (1851–1864 r.), II wojny opiumowej (1856–1860 r.), budowy Kanału Sueskiego (1859–1869 r.) – identyfikuje postacie: Cecila Johna Rhodesa, Ferdinanda de Lessepsa – wymienia przyczyny kolonizacji Afryki – omawia walkę państw europejskich 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>mahdi, Burowie</i> – zna daty: przekształcenia Egiptu w protektorat brytyjski (1882 r.), rozpoczęcia podboju Algierii przez Francję (1830 r.), zajęcia Tunezji przez Francuzów (1881 r.), powstania Mahdiego w Sudanie (1881–1898 r.), traktatu w Nankinie (1842 r.), budowy Kanału Kilońskiego (1887–1895 r.), budowy Kanału Panamskiego (1881–1914 r.), uzyskania statusu dominium przez Kanadę (1867 	<ul style="list-style-type: none"> – zna daty: bitwy pod Aduą (1896 r.), bitwy pod Isandlwaną (1878 r.), rozwiązania Kompanii Wschodnioindyjskiej (1858 r.) – przedstawia przykłady walki mieszkańców Afryki z Europejskimi kolonizatorami – tłumaczy, dlaczego niektóre zamorskie kraje takie jak Kanada i Australia uzyskały status dominium – wyjaśnia, dlaczego Brytyjczycy nie chcieli pogodzić się z istnieniem niezależnych 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia politykę kolonialną Wielkiej Brytanii.

			<p>o wpływy w Chinach – wyjaśnia, jakie znaczenie miała budowa kanałów łączących morza i oceany.</p>	<p>r.) i Australię (1901 r.) – identyfikuje postacie: Henry’ego Mortona Stanleya, Davida Livingstone’a, Muhammada Ahmada (Mahdiego) – wskazuje na mapie posiadłości kolonialne państw europejskich w XIX w. – omawia proces kolonizacji Afryki – przedstawia proces kolonizacji Azji – opisuje strategię, jaką przyświecała Brytyjczykom przy zajmowaniu kolejnych kolonii – wymienia przyczyny wybuchu w Indiach powstania przeciwko Brytyjczykom w 1857 r.</p>	<p>republik burskich – uzasadnia, dlaczego działania europejskich mocarstw w Azji różniły się od ich postępowania w koloniach afrykańskich.</p>	
--	--	--	--	--	---	--

				– opisuje etapy powstawania brytyjskiego imperium kolonialnego.		
5. Nowy podział polityczny świata	<ul style="list-style-type: none"> – Europa pod koniec XIX w. – wojna rosyjsko-turecka – kongres berliński – Stany Zjednoczone na przełomie wieków – Japonia – mocarstwo azjatyckie – wojny burskie – wojna rosyjsko-japońska 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>militaryzm, polityka otwartych drzwi</i> – zna daty: kongresu berlińskiego (VI–VII 1878 r.), wojny rosyjsko-japońskiej (1904–1905 r.) – identyfikuje postacie: Wiktorii I, Mikołaja II – przedstawia polityczną rolę państw europejskich pod koniec XIX w. – wymienia konsekwencje rywalizacji mocarstw na Dalekim Wschodzie. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: „<i>sojusz trzech cesarzy</i>”, <i>szogun, epoka Meiji, obóz koncentracyjny</i> – zna daty: „sojuszu trzech cesarzy” (1873 r.), epoki Meiji (1868–1912 r.), I wojny burskiej (1880–1881 r.), II wojny burskiej (1899–1902 r.), powstania bokserów w Chinach (1899–1901 r.) – identyfikuje postacie: Aleksandra II, Ottona von Bismarcka, Mutsuhito, Cecila Johna Rhodesa – wskazuje na mapie kierunki ekspansji Japonii 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: <i>dyplomacja dolarowa</i> – zna daty: wojny rosyjsko-tureckiej (1877–1878 r.), pokoju w San Stefano (III 1878 r.), uzupełnienia doktryny Monroe’a (1904 r.), powstania Związku Afryki Południowej (1910 r.), bitwy pod Mukdenem (II–III 1905 r.), bitwy pod Cuszimą (V 1905 r.), traktatu pokojowego w Portsmouth (IX 1905 r.), aneksji Korei przez Japonię (1910 r.) – identyfikuje postacie: Benjamina Disraeliego, 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: <i>nawalizm</i> – zna daty: antytureckiego powstania w Hercegowinie (1875 r.), Bułgarii, Serbii i Czarnogórze (1876 r.), tajnej konwencji Rosji i Austro-Węgier (1877 r.), oblężenia Plewny (1878 r.), bitwy pod Płowdiwem (I 1878 r.), wojny amerykańsko-hispańskiej (1898 r.), konferencji pokojowej w Paryżu (1898 r.), sojuszu brytyjsko-japońskiego (1902 r.), zdobycia Port Artur (I 1905 r.) – identyfikuje postać 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia wpływ kongresu berlińskiego na ład międzynarodowy – ocenia politykę Brytyjczyków wobec Burów.

			<ul style="list-style-type: none"> – omawia przyczyny i skutki modernizacji Japonii w II połowie XIX w. – przedstawia przyczyny i skutki wojen burskich – omawia przyczyny i skutki powstania bokserów w Chinach – przedstawia przyczyny i skutki wojny rosyjsko-japońskiej. 	<p>Theodora Roosevelta, Paula Krugera</p> <ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie tereny będące strefą wpływów brytyjskich na Dalekim Wschodzie – omawia politykę zagraniczną Stanów Zjednoczonych w II połowie XIX w. – wyjaśnia, na czym polegała polityka dolarowa USA – wyjaśnia, jakie były skutki przełamania przez Amerykanów izolacji Japonii – przedstawia przebieg wojny rosyjsko-japońskiej – charakteryzuje politykę nowych mocarstw światowych – Stanów Zjednoczonych i Japonii. 	<p>Alfreda Thayera Mahana</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia przyczyny, przebieg i skutki wojny rosyjsko-tureckiej w latach 1877–1878 r. – wyjaśnia, czym różniły się decyzje kongresu berlińskiego od tych, które zapadły w 1815 r. w Wiedniu – wyjaśnia, jaki wpływ na politykę międzynarodową miał konflikt między Koroną Brytyjską a Burami w Afryce. 	
6. Epoka węgla i	– przemiany w	– wyjaśnia znaczenie	– wyjaśnia znaczenie	– wyjaśnia znaczenie	– zna daty: odkrycia	– ocenia wpływ

<p>stali</p>	<p>rolnictwie – rozwój nauk przyrodniczych – rozwój przemysłu – zmiany w transporcie i komunikacji – era elektryczności – rozwój telekomunikacji – stare i nowe potęgi gospodarcze – migracje</p>	<p>terminów: <i>płodozmian, asymilacja</i> – zna daty: ogłoszenia teorii doboru naturalnego i ewolucyjnej genezy gatunków (1859 r.), skonstruowania telefonu (1876 r.), udoskonalenia żarówki (1880 r.) – identyfikuje postacie: Charlesa Darwina, Marii Skłodowskiej-Curie, Thomasa Edisona, Grahama Bella, Alfreda Nobla – wyjaśnia, jakie znaczenie miała teoria ewolucji ogłoszona przez Ch. Darwina – wyjaśnia, dlaczego wiek XIX określa się mianem „wieku węgla i stali”.</p>	<p>terminów: <i>melioracja, teoria ewolucji</i> – zna daty: skonstruowania lampy naftowej (1853 r.), opracowania układu okresowego pierwiastków (1869 r.), skonstruowania turbiny parowej (1884 r.), wynalezienia czterosuwowego silnika spalinowego (1876 r.), pierwszego udanego lotu samolotem (1903 r.), ustanowienia Nagrody Nobla (1901 r.) – identyfikuje postacie: Dymitra Mendelejewa, Ignacego Łukasiewicza, Gottlieba Daimlera, Karla Benza, Rudolfa Diesla, Wilbura i</p>	<p>terminu: <i>melting pot</i> – zna daty: odkrycia promieniotwórczości (1896 r.), odkrycia polonu i radu (1898 r.), uruchomienia pierwszej elektrowni miejskiej w Nowym Jorku (1882 r.), opatentowania radiostacji (1896 r.), pierwszej publicznej transmisji radiowej (1909 r.), opatentowania dynamitu (1867 r.) – identyfikuje postacie: Karola Olszewskiego, Zygmunta Wróblewskiego, Johna Daltona, Georga Ohma, Michaela Faradaya, Antoine'a Henriego Becquerela, Wernera von Siemens – wskazuje na mapie główne kierunki</p>	<p>J. Daltona (1808 r.), teorii elektromagnetyzmu (1820 r.), odkrycia praw oporu elektrycznego (1826 r.), wynalezienia aluminium (1827 r.) – identyfikuje postacie: Jönsa Jacoba Berzeliusa, Humphry'a Davy'ego, Pierre'a Curie, Hansa Christiana Orsteda, Rudolfa Virchowa, Charlesa Parsonsa, Étienne'a Lenoira, Nikolausa Otto – przedstawia przyczyny nierównomiernego rozwoju rolnictwa w II połowie XIX w. – omawia przemiany w dziedzinie produkcji stali i surówki żelaza – omawia przemiany w przemyśle</p>	<p>przemian cywilizacyjnych XIX w. na standard życia społeczeństwa europejskiego.</p>
--------------	--	---	--	--	--	---

			<p>Orville'a Wrightów, Guglielma Marconiego</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia założenia teorii ewolucji Ch. Darwina – wymienia cechy charakterystyczne ery elektryczności – wyjaśnia, jakie znaczenie miał rozwój telekomunikacji – wymienia państwa, które pełniły rolę potęg gospodarczych w II połowie XIX w. 	<p>migracji Europejczyków na przełomie XIX i XX w.</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia przemiany w rolnictwie w II połowie XIX w. – wymienia najważniejsze wynalazki w dziedzinie chemii, fizyki i nauk biologicznych – przedstawia przyczyny coraz większej popularności nowych środków transportu na początku XX w. – omawia zmiany w transporcie i komunikacji – charakteryzuje zjawisko migracji w II połowie XIX w. 	chemicznym.	
7. Przemiany ustrojowe i nowe ideologie	<ul style="list-style-type: none"> – upowszechnienie się systemów demokratycznych – rozwój partii 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>demokratyzacja, partia polityczna,</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>anarchizm, proletariusze,</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wigowie, torysi, syndykalizm, komunardzi,</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: <i>darwinizm społeczny</i> – zna daty: 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia wpływ nowych ruchów i partii politycznych na proces

	<p>politycznych i podział ideologiczny systemów partyjnych</p> <ul style="list-style-type: none"> – anarchiści i syndykaliści – I Międzynarodówka – Komuna Paryska – socjaldemokracja i komunizm – chrześcijańska demokracja – nacjonalizm – syjonizm 	<p><i>komunizm, pluralizm, nacjonalizacja, nacjonalizm, antysemityzm</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postać Karola Marksa – wyjaśnia, na czym polegała demokratyzacja życia politycznego – przedstawia okoliczności narodzin i skutki nacjonalizmu. 	<p><i>laicyzacja, socjaldemokracja, bolszewicy, społeczna nauka Kościoła, chadecja, syjonizm, szowinizm</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – zna daty: wprowadzenia powszechnego prawa dla mężczyzn we Francji (1848 r.), uzyskania praw wyborczych przez kobiety w Nowej Zelandii (1893 r.), Komuny Paryskiej (III–V 1871 r.), utworzenia II Międzynarodówki (1889 r.), ogłoszenia encykliki <i>Rerum novarum</i> przez Leona XIII (1891 r.) – identyfikuje postacie: Michaiła Bakunina, Piotra Kropotkina, Eduarda Bernsteina, Leona XIII, – omawia kierunki 	<p><i>rewizjonizm, reformizm, mienszewicy</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – zna daty: założenia I Międzynarodówki (1864 r.), szturm wersalczyków na Paryż (V 1871 r.), I Światowego Kongresu Syjonistycznego (1897 r.) – identyfikuje postacie: Georges Sorela, Jeana Blanca, Louisa Blanqui, Pierre’a Proudhona, Jarosława Dąbrowskiego, Walerego Wróblewskiego, Theodora Herzla – przedstawia systemy wyborcze w państwach europejskich – opisuje system partyjny Wielkiej Brytanii 	<p>powstania Partii Pracy (1900 r.), powołania Komitetu Centralnego Gwardii Narodowej (III 1871 r.), wyborów do Komuny Paryża (III 1871 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Fernanda Pelloutiera, Louisa Adolphe’a Thiersa, Floriana Trawińskiego, Karla Kautsky’ego, Alexandre’a Milleranda, Lwa Martowa – wyjaśnia, dlaczego działania anarchistów cieszyły się uznaniem rewolucjonistów – tłumaczy, dlaczego Polacy chętnie wstępowali w szeregi rewolucjonistów – wyjaśnia, dlaczego Leona XIII nazywano 	<p>demokratyzacji państw europejskich.</p>
--	--	--	---	--	--	--

			<p>rozwoju partii politycznych w Europie</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, jakie możliwości dawało robotnikom powstanie partii socjalistycznych – przedstawia narodziny i założenia programowe chrześcijańskiej demokracji – przedstawia okoliczności wybuchu i skutki Komuny Paryskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia założenia programowe anarchistów, syndykalistów, socjalistów i socjaldemokratów – omawia okoliczności zwołania I i II Międzynarodówki – przedstawia przebieg Komuny Paryskiej – omawia przyczyny i skutki rozłamu w ruchu socjalistycznym w II połowie XIX w. – omawia przyczyny powstania ruchu syjonistycznego. 	<p>„papieżem robotników”.</p>	
8. Piękna epoka	<ul style="list-style-type: none"> – rozwój cywilizacyjny i zmiany w życiu codziennym – zmiany w miastach – rozwój medycyny i higieny 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>emancypacja, realizm, naturalizm, impresjonizm, symbolizm, secesja, kultura masowa</i> – identyfikuje 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>sufrażystki, eklektyzm</i> – zna daty: wynalezienia lampy rentgenowskiej (1895 r.), 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>mikrobiologia, antyseptyka, postimpresjonizm, akademizm, historyzm</i> – zna daty: 	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Ignaza Semmelweisa, Josepha Listera, Paula Bergera, Paula Ehrlicha, Paula Verlaine’a, Arthura Rimbauda, 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia wpływ rozwoju medycyny i higieny na poprawę jakości i długości życia – ocenia siłę oddziaływania popkultury i sportu

	<p>– emancypacja kobiet – upowszechnienie oświaty – rozwój czytelnictwa i literatury – malarstwo i architektura przełomu wieków – kultura masowa i upowszechnienie sportu</p>	<p>postacie: Ludwika Pasteura, Wilhelma Röntgena, Fryderyka Nietzschego, Honoré de Balzaca, Aleksandra Dumasa, Juliusza Verne’a, Claude’a Moneta, Vincenta van Gogha – wymienia zmiany wprowadzane w miastach na przełomie XIX i XX w., które wpłynęły na poprawę życia ich mieszkańców – przedstawia cechy charakterystyczne kultury masowej – omawia znaczenie oświaty i nauki dla postępu cywilizacyjnego.</p>	<p>skonstruowania kinematografu (1895 r.) – identyfikuje postacie: Florence Nightingale, Lwa Tołstoja, Auguste’a Comte’a, Gustave’a Eiffella, Auguste’a i Louisa Lumière – omawia przemiany w życiu codziennym społeczeństwa w II połowie XIX w. – wyjaśnia, jakie znaczenie miało wprowadzenie pod koniec XIX w. powszechnej edukacji – omawia rolę kina i sportu w upowszechnieniu kultury masowej – przedstawia główne postulaty ruchu emancypacyjnego na przełomie XIX i XX w.</p>	<p>wybudowania wieży Eifla (1889 r.), pierwszej nowożytnej olimpiady w Atenach (1896 r.) – identyfikuje postacie: Charlesa Dickensa, Rudyarda Kiplinga, Josepha Conrada, Herberta Georga Wellsa, Marka Twaina, Jacka Londona, Fiodora Dostojewskiego, Antona Czechowa, Henriego Bergsona, Arthura Schopenhauera, Gustave’a Flauberta, Émile’a Zoli, Marcela Prousta, Pierre’a-Auguste’a Renoira, Edgara Degasa, Paula Cézanne’a, Paula Gauguina, Antonia Gaudi, Pierre’a de Coubertina – przedstawia</p>	<p>Gustave’a Courbета, Jeana-Françoisa Milleta, Gustave’a Moreau, Arnolda Böcklina, Gustava Klimta – przedstawia przykłady dzieł literackich, które weszły do kanonu literatury światowej II połowy XIX w. – przedstawia okoliczności odrodzenia się idei igrzysk olimpijskich – charakteryzuje główne prądy umysłowe II połowy XIX i początku XX w.</p>	<p>masowego na życie społeczeństw.</p>
--	---	--	---	--	---	--

rozwój medycyny i higieny
 – omawia przyczyny narodzin ruchu emancypacyjnego i jego skutki
 – przedstawia kierunki w rozwoju filozofii schyłku XIX w.
 – wymienia kierunki w rozwoju malarstwa europejskiego końca XIX w.
 – omawia cechy charakterystyczne malarstwa i architektury II połowy XIX i początków XX w.
 – opisuje przyczyny i charakter zmian w trybie życia mieszkańców wielkich miast.

ZIEMIE POLSKIE W LATACH 1864–1914

1. Ziemie polskie po	– represje po upadku powstania	– wyjaśnia znaczenie terminu:	– wyjaśnia znaczenie terminów: „noc	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>generał-</i>	– wyjaśnia, w jakim celu Hakata	– ocenia postawy Polaków wobec
----------------------	--------------------------------	-------------------------------	-------------------------------------	--	---------------------------------	--------------------------------

<p>powstaniu styczniowym</p>	<p>styczniowego – prześladowania Kościoła katolickiego i unickiego – Kulturkampf w zaborze pruskim – Germanizacja – Hakata i ustawa kagańcowa – autonomia galicyjska – system polityczny Galicji w dobie autonomii</p>	<p><i>Kulturkampf</i> – zna daty: wprowadzenia j. rosyjskiego jako obowiązkowego w szkołach (1869 r.), ogłoszenia <i>Kulturkampfu</i> (1871 r.), buntu dzieci we Wrześni (1901 r.), nadania autonomii Galicji (1867–1869 r.) – przedstawia cechy charakterystyczne polityki rusyfikacji – przedstawia cechy charakterystyczne polityki germanizacji.</p>	<p><i>apuchtinowska”, rugi pruskie</i> – zna daty: wprowadzenia j. rosyjskiego jako urzędowego w Królestwie Polskim (1865), „nocy apuchtinowskiej” (1879–1897 r.), powstania Hakaty (1894 r.), uchwalenia tzw. ustawy kagańcowej (1908 r.), noweli osadniczej (1904 r.) – identyfikuje postacie: Fiodora Berga, Aleksandra Apuchtina, Mieczysława Ledóchowskiego, Wilhelma I Hohenzollerna, Michała Drzymały, Agenora Romualda Gołuchowskiego – omawia represje po powstaniu styczniowym w</p>	<p><i>gubernator, tajne komplety</i> – zna daty: powołania Komitetu Urządzającego (1864 r.), reformy administracyjnej w Królestwie Polskim (1866 r.), zebrania się Sejmu Krajowego w Galicji (1861 r.) – identyfikuje postacie: Ferdinanda von Hansemanna, Hermanna Kennemanna, Heinricha von Tiedemanna – wyjaśnia, dlaczego władze carskie prześladowały Kościół katolicki na ziemiach polskich – omawia rolę Kościoła w walce z zaborcami – opisuje politykę zaborców w zaborze pruskim po powstaniu</p>	<p>podsycała w społeczeństwie niemieckim antypolskie uprzedzenia – porównuje sytuację polskiej ludności w Galicji od lat 60. XIX w. z położeniem Polaków w pozostałych dwóch zaborach.</p>	<p>polityki zaborców po powstaniu styczniowym – ocenia rolę Kościoła w walce z zaborcami – ocenia skuteczność polityki Kulturkampfu w walce z katolicyzmem i polskością.</p>
------------------------------	--	--	--	---	--	--

			<p>Królestwie Polskim</p> <ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje postawy Polaków wobec rusyfikacji i germanizacji – wyjaśnia, na czym polegała polityka Kulturkampf – opisuje zakres swobód politycznych i narodowych w Galicji w dobie autonomii. 	<p>styczniowym</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia działalność Haskaty – wyjaśnia, dlaczego władze niemieckie utrudniały Polakom stawianie nowych budynków w gospodarstwach rolnych – przedstawia okoliczności nadania Galicji Autonomii – opisuje system polityczny Galicji w dobie autonomii. 		
<p>2. Przemiany społeczne i gospodarcze na ziemiach polskich</p>	<ul style="list-style-type: none"> – pozytywizm warszawski – rozwój przemysłu na ziemiach polskich – przemiany na wsi – sytuacja Polaków w poszczególnych zaborach 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>pozytywizm, praca organiczna, praca u podstaw</i> – zna daty: reform uwłaszczeniowych w zaborze pruskim (1823 r.), uwłaszczenia chłopów w zaborze austriackim (1848 r.) i rosyjskim (1864 r.) – identyfikuje postać 	<ul style="list-style-type: none"> – zna datę zorganizowania Uniwersytetu Łatającego (1882 r.) – identyfikuje postacie: Piotra Wawrzyniaka, Aleksandra Świętochowskiego – przedstawia działania polskich pozytywistów i organiczników w zaborze pruskim, 	<ul style="list-style-type: none"> – zna daty: powstania Muzeum Przemysłu i Rolnictwa w Warszawie (1875 r.), powołanie tzw. kas Stefczyka (1890 r.) – identyfikuje postacie: Dezyderego Chłapowskiego, Franciszka Stefczyka – wskazuje na mapie obszary rozwoju 	<ul style="list-style-type: none"> – zna daty: powstania Związku Spółek Polskich (1871 r.), powołania Banku Spółek Zarobkowych (1885 r.) – przedstawia strukturę agrarną ziem polskich na przełomie XIX i XX w. – porównuje położenie Polaków na ziemiach polskich 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia społeczne i gospodarcze skutki pracy organicznej – ocenia wpływ pracy organicznej na kształtowanie się nowoczesnego narodu polskiego.

		<p>Bolesława Prusa</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia wpływ literatury pozytywistycznej na budowanie nowego społeczeństwa polskiego – wyjaśnia, jaki wpływ na rozwój przemysłu miało uwłaszczenie chłopów – przedstawia społeczne skutki przemian gospodarczych. 	<p>rosyjskim i austriackim</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia przemiany na wsi polskiej w XIX w. – charakteryzuje położenie społeczeństwa polskiego pod zaborami – przedstawia przyczyny emigracji Polaków w II połowie XIX i na początku XX w. – charakteryzuje główne założenia programu polskich pozytywistów. 	<p>przemysłu włókienniczego, górnictwa i rafinerii ropy naftowej</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia uwarunkowania rozwoju idei pozytywistycznych na ziemiach polskich po powstaniu styczniowym – charakteryzuje rozwój gospodarczy ziem polskich pod zaborami – przedstawia rozwój przemysłu oraz działalności bankowej i giełdowej w zaborze rosyjskim – omawia rozwój przemysłu w zaborze pruskim – przedstawia rozwój przemysłu i działalności bankowej w zaborze austriackim. 	<p>pod zaborami.</p>	
--	--	--	--	---	----------------------	--

<p>3. Nowe nurty polityczne</p>	<ul style="list-style-type: none"> – powstanie partii masowych – początki ruchu socjalistycznego – socjalizm niepodległościowy – socjaliści w Galicji i zaborze pruskim – ruch narodowy – ruch ludowy 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: <i>program polityczny</i> – zna daty: założenia Socjalno-Rewolucyjnej Partii „Proletariat” (1882 r.), powstania Socjaldemokracji Królestwa Polskiego i Litwy (1900 r.), założenia Polskiej Partii Socjalistycznej (1893 r.), powstania Stronnictwa Narodowo-Demokratycznego (1897 r.), powstania Polskiego Stronnictwa Ludowego (1903 r.) – identyfikuje postacie: Ludwika Waryńskiego, Róży Luksemburg, Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego, Wincentego Witosa – przedstawia 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>statut, endecja</i> – zna daty: powstania Socjaldemokracji Królestwa Polskiego (1893 r.), założenia Polskiej Partii Socjalno-Demokratycznej (1897 r.), założenia Ligi Polskiej (1887 r.), powstania Ligi Narodowej (1893 r.), powstania Stronnictwa Ludowego (1895 r.) – identyfikuje postacie: Bolesława Limanowskiego, Zygmunta Balickiego, Ignacego Daszyńskiego, Stanisława Stojałowskiego, Bolesława Wysłoucha – wymienia główne 	<ul style="list-style-type: none"> – zna daty: zamachu na cara Aleksandra II (1881 r.), utworzenia II Proletariatu (1888 r.), utworzenia Związku Zagranicznego Socjalistów Polskich (1892 r.), założenia III Proletariatu (1900 r.), rozłamu w PSL (1913 r.) – identyfikuje postacie: Ludwika Kulczyckiego, Juliana Marchlewskiego, Adolfa Warskiego, Feliksa Dzierżyńskiego, Zygmunta Miłkowskiego, Jana Stapińskiego, Jakuba Bojki – omawia przyczyny narodzin ruchu socjalistycznego na ziemiach polskich – charakteryzuje 	<ul style="list-style-type: none"> – zna daty: powstania Stowarzyszenia Socjalistycznego „Lud Polski” (1881 r.), powołania Towarzystwa Oświaty Narodowej (1899 r.) – identyfikuje postacie: Ignacego Hryniewieckiego, Bolesława Drobnera, Jana Ludwika Popławskiego – przedstawia i porównuje najważniejsze cele działalności PPS i SDKPiL – określa strategię walki o niepodległość obraną przez ruch narodowo-demokratyczny. 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia działalność polityczną partii działających na ziemiach polskich pod zaborami.
---------------------------------	---	---	--	---	--	--

		<p>czynniki, które sprzyjały tworzeniu się masowych partii politycznych</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia kwestię niepodległości Polski w programach partii socjalistycznych. 	<p>partie polityczne należące do nurtu socjalistycznego i przedstawia ich założenia programowe</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia organizacje i partie polityczne należące do nurtu narodowego i przedstawia ich założenia programowe – wymienia główne partie polityczne należące do nurtu ludowego i przedstawia ich założenia programowe. 	<p>postulaty ruchu socjalistycznego</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, co decydowało o popularności partii socjalistycznych w poszczególnych regionach – przedstawia podziały w polskim ruchu socjalistycznym – omawia przyczyny narodzin ruchu ludowego na ziemiach polskich - przedstawia podziały w polskim ruchu narodowym i ludowym. 		
4. Rewolucja 1905 roku	<ul style="list-style-type: none"> – wybuch rewolucji w Rosji – Polacy wobec rosyjskiej rewolucji – rewolucja na ziemiach polskich – polityka władz carskich – skutki rewolucji 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: <i>krwawa niedziela</i> – zna datę krwawej niedzieli w Petersburgu (22 I 1905 r.) – identyfikuje postacie: Mikołaja II, 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: <i>reakcja stołypinowska</i> – zna daty: <i>Manifestu październikowego</i> (1905 r.), reakcji stołypinowskiej (1906–1911 r.), 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: <i>powstanie łódzkie</i> – zna daty: powołania Organizacji Spiskowo-Bojowej PPS (1905 r.), powstania łódzkiego 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, jakie były przyczyny podziału PPS w 1906 r. i rozłamów w ruchu narodowo-demokratycznym – przedstawia charakter i skalę wystąpień 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje i ocenia sposoby tłumienia ruchu rewolucyjnego na ziemiach polskich – ocenia skutki rewolucji 1905–1907 r. na ziemiach polskich

	– zmiany na polskiej scenie politycznej	Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego – wymienia przyczyny rewolucji 1905–1907 r. w Rosji – przedstawia skutki rewolucji 1905–1907 r. w Rosji i na ziemiach polskich.	<i>Ukazu tolerancyjnego</i> (1905 r.) – identyfikuje postać Piotra Stołypina – przedstawia stosunek Polaków do rewolucji 1905–1907 r. w Rosji – przedstawia stosunek polskich partii politycznych do rewolucji 1905–1907 r. w Rosji – wskazuje najważniejsze zmiany ustrojowe w Rosji po rewolucji 1905 r.	(1905–1906 r.), rozłamu w PPS (1906 r.) – identyfikuje postacie: Gieorgija Gapon, Gieorgija Skatona – wskazuje na mapie okręgi przemysłowe Królestwa Polskiego, w których odbyło się najwięcej wystąpień robotniczych rewolucji 1905–1907 r. – omawia przebieg rewolucji 1905–1907 r. w Rosji – omawia przebieg rewolucji 1905–1907 r. na ziemiach polskich – przedstawia i ocenia metody działania Organizacji Bojowej PPS.	rewolucyjnych w Królestwie Polskim w latach 1905–1907 r.	– ocenia rewolucję 1905–1907 r. na ziemiach polskich w kontekście walki Polaków o niepodległość.
5. Pozytywizm i Młoda Polska	– kultura w drugiej połowie XIX . – twórcy pozytywistyczni	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>pozytywizm, trójlojalizm, Młoda</i>	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>szkoła warszawska, szkoła krakowska,</i>	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>neoromantyzm, filister</i>	– identyfikuje postacie: Szymona Aszkenazego, Maurycyego	– porównuje i ocenia poglądy krakowskiej i warszawskiej szkoły historycznej

	<p>– Żydzi polscy – między asymilacją a odrębnością</p> <p>– nauka ponad zaborami</p> <p>– rola historii</p> <p>– malarstwo historyczne ku pokrzepieniu serc</p> <p>– kultura Młodej Polski</p> <p>– teatr, kabaret, film</p>	<p><i>Polska</i></p> <p>– identyfikuje postacie: Henryka Sienkiewicza, Bolesława Prusa, Elizy Orzeszkowej, Jana Matejki, Jacka Malczewskiego, Stanisława Wyspiańskiego, Stefana Żeromskiego, Władysława Reymonta, Ignacego Jana Paderewskiego</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegał ponadzaborowy charakter XIX-wiecznej kultury polskiej</p> <p>– wymienia cechy literatury pozytywizmu</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę w okresie zaborów odgrywało polskie malarstwo historyczne.</p>	<p><i>stańcy</i></p> <p>– identyfikuje postacie: Marii Konopnickiej, Józefa Ignacego Kraszewskiego, Józefa Szujskiego, Juliusza Kossaka, Wojciecha Kossaka, Artura Grotgera, Stanisława Przybyszewskiego, Józefa Chełmońskiego, Kazimierza Przerwy-Tetmajera, Jana Kasprowicza, Karola Szymanowskiego</p> <p>– przedstawia przyczyny, przejawy i skutki procesu emancypacji społeczności żydowskiej</p> <p>– omawia poglądy krakowskiej i warszawskiej szkoły historycznej</p> <p>– opisuje cechy</p>	<p>– identyfikuje postacie: Adama Asnyka, Michała Bałuckiego, Aleksandra Świętochowskiego, Ludwika Zamenhofa, Szolema Alejchema, Leopolda Kronenberga, Samuela Lindego, Oskara Kolberga, Stanisława Koźmiana, Waleriana Kalinki, Stanisława Smolki, Michała Bobrzyńskiego, Tadeusza Korzона, Władysława Smoleńskiego, Maksymiliana Gierymskiego, Aleksandra Gierymskiego, Leona Wyczółkowskiego, Zenona Przesmyckiego, Mieczysława Karłowicza</p>	<p>Gottlieba, Leopolda Gottlieba, Maurycyego Orgelbranda, Icchaka Lejbusza Pereca, Izraela Poznańskiego, Adolfa Pawińskiego, Wojciecha Gersona, Józefa Brandta, Władysława Podkowińskiego, Józefa Pankiewicza, Ludomira Różyckiego, Tadeusza Pawlikowskiego, Poli Negri</p> <p>– wyjaśnia, jakie znaczenie miały prace, które opisywały bądź odnosiły się do całości ziem polskich</p> <p>– omawia rozwój teatru, kabaretu i polskiej kinematografii na przełomie XIX i XX w.</p> <p>– porównuje</p>	<p>– ocenia rolę inteligencji w kształtowaniu się kultury narodowej Polaków.</p>
--	---	---	---	---	--	--

			<p>charakterystyczne kultury Młodej Polski</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia cechy literatury Młodej Polski – wskazuje wpływ pracy organicznej i pracy u podstaw na budowanie poczucia więzi narodowej. 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia przesłanki kształtowania się nowoczesnej kultury narodowej Polaków – wymienia twórców literatury polskiego pozytywizmu i przykłady ich dzieł – charakteryzuje położenie ludności żydowskiej na ziemiach polskich pod zaborami – omawia proces popularyzacji historii i jej znaczenie dla umacniania tożsamości narodowej – wyjaśnia, jaką rolę odegrali stańczycy w kształtowaniu poglądów na temat upadku polskiej państwowości – wymienia twórców literatury Młodej Polski i przykłady ich dzieł 	<p>założenia <i>sztuki ku pokrzepieniu serc</i> z młodopolskim hasłem <i>sztuki dla sztuki</i>.</p>	
--	--	--	---	--	---	--

– wymienia przedstawicieli polskiej muzyki przełomu XIX i XX w.
– omawia proces formowania się nowoczesnego narodu polskiego.

I WOJNA ŚWIATOWA

<p>1. Świat u progu I wojny światowej</p>	<p>– rywalizacja mocarstw na Bliskim Wschodzie – antagonizmy na arenie międzynarodowej – „kocioł bałkański” i jego znaczenie – wyścig zbrojeń i rywalizacja na morzach – powstanie przymierzy polityczno-militarnych</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: „<i>kocioł bałkański</i>”, <i>trójprzymierze</i>, <i>trójporozumienie (ententa)</i>, <i>państwa centralne</i> – zna daty: powstania trójprzymierza (1882 r.), zawarcia trójporozumienia (1907 r.) – wskazuje na mapie państwa należące do trójprzymierza oraz do trójporozumienia – identyfikuje postać Wilhelma II – omawia cele i</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>kryzysy marokańskie</i> – zna daty: kryzysów marokańskich (1906 r., 1911 r.), I wojny bałkańskiej (X 1912–V 1913 r.), II wojny bałkańskiej (VI–VIII 1913 r.), powstania niepodległej Albanii (1912 r.) – przedstawia antagonizmy między Wielką Brytanią i Niemcami – charakteryzuje antagonizmy francusko-niemieckie</p>	<p>– zna daty: wizyty cesarza Wilhelma II w Konstantynopolu (1898 r.), sojuszu Francusko-rosyjskiego (1892 r.), sojuszu Niemiec i Austro-Węgier (1879 r.), układu angielsko-francuskiego (1904 r.), sojuszu rosyjsko-francuskiego (1892 r.) – wskazuje na mapie kraje, które podczas I wojny bałkańskiej uzyskały nabytki terytorialne kosztem Turcji – przedstawia</p>	<p>– zna daty: aneksji Bośni i Hercegowiny przez Austro-Węgry (1908 r.), zajęcia Trypolitanii i Cyrenajki przez Włochy (1912 r.), powstania Ligi Bałkańskiej (1912 r.) – przedstawia założenia brytyjskiej doktryny <i>two powers standard</i> – omawia rywalizację na morzach między Wielką Brytanią a Niemcami – charakteryzuje sytuację polityczną</p>	<p>– ocenia wpływ rywalizacji kolonialnej na relacje pomiędzy mocarstwami – przedstawia aspiracje Niemiec i ocenia ich wpływ na kształtowanie się sojuszu angielsko-francuskiego.</p>
---	--	---	---	---	---	---

		<p>strategiczne kierunki trójprzymierza i trójporozumienia.</p>	<p>– omawia rolę „kotła bałkańskiego” w narastaniu sprzeczności między mocarstwami.</p>	<p>przyczyny i skutki rywalizacji mocarstw na Bliskim Wschodzie – wymienia państwa rywalizujące o wpływy na Bliskim Wschodzie – omawia przyczyny i skutki konfliktów marokańskich – przedstawia przyczyny i skutki wojen bałkańskich – omawia cechy charakterystyczne wyścigu zbrojeń w początkach XX w. – przedstawia proces tworzenia się przymierzy polityczno-wojskowych przed I wojną światową.</p>	<p>na Półwyspie Bałkańskim w latach 1903–1913 r. – określa wpływ wyścigu zbrojeń na zmiany w technice wojskowej.</p>	
<p>2. Na frontach Wielkiej Wojny</p>	<p>– zamach w Sarajewie i wybuch wojny – ofensywa niemiecka na Zachodzie</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wojna błyskawiczna, wojna pozycyjna</i> – zna daty: zamachu w Sarajewie (28 VI</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: ultimatum, plan Schlieffena – zna daty: przystąpienia Turcji</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>efekt domina, wojna manewrowa</i> – zna daty: wypowiedzenia</p>	<p>– zna daty: bitwy na ławicy Dogger (1915 r.), bitew pod Komarowem i Kraśnikiem (1914 r.) – identyfikuje</p>	<p>– ocenia wpływ zamachu w Sarajewie na wybuch I wojny światowej.</p>

<p>– działania wojenne w latach 1915-1916 – zmagania na morzach i oceanach – walki na froncie wschodnim – działania wojenne na południu Europy – walki poza Europą</p>	<p>1914 r.), wypowiedzenia wojny Serbii przez Austro-Węgry (28 VII 1914 r.), bitwy nad Marną (IX 1914 r.), II bitwy pod Ypres (IV 1915 r.), bitwy pod Verdun (II-XII 1916 r.), bitwy nad Sommą (VII-XI 1916 r.), bitwy pod Tannenbergiem (1914 r.), bitwy pod Gorlicami (1915 r.) – identyfikuje postać Franciszka Ferdynanda Habsburga – wyjaśnia, dlaczego zamach w Sarajewie spowodował wybuch wojny światowej – wyjaśnia, na czym polegało militarne znaczenie II bitwy pod Ypres oraz bitew pod Verdun i nad Sommą.</p>	<p>do wojny (X 1914 r.), przystąpienia Bułgarii do wojny (X 1915 r.), przyłączenia się Rumunii do ententy (1916 r.), bitwy jutlandzkiej (V/VI 1916 r.), bitwy nad jeziorami mazurskimi (1914 r.), ofensywy Brusilowa (VI 1916 r.), bitwy o Gallipoli (1915–1916 r.), przejścia Włoch na stronę ententy (1915 r.) – identyfikuje postacie: Alfreda von Schlieffena, Helmutha von Moltke, Ferdynanda Focha, Aleksieja Brusilowa – wskazuje na mapie państwa uczestniczące w wojnie po stronie państw centralnych i</p>	<p>wojny Rosji przez Niemcy (1 VIII 1914 r.), wypowiedzenia wojny Francji przez Niemcy (3 VIII 1914 r.), wypowiedzenia wojny Niemcom przez Wielką Brytanię (4 VIII 1914 r.), wypowiedzenia wojny Rosji przez Austro-Węgry (6 VIII 1914 r.), wypowiedzenia wojny Austro-Węgrom przez Francję (10 VIII 1914 r.), wypowiedzenia wojny Austro-Węgrom przez Wielką Brytanię (12 VIII 1914 r.), bitwy koło Helgolandu (VIII 1914 r.), bitwy pod Caporetto (1917 r.) – identyfikuje postacie: Douglasa Haiga, Ericha von</p>	<p>postacie: Gavrilo Principa, Aleksandra Samsonowa – przedstawia strategię, jakie reprezentowali dowódcy armii walczących w I wojnie światowej – charakteryzuje zmiany w uzbrojeniu i umundurowaniu piechoty – porównuje sposób prowadzenia działań wojennych na froncie wschodnim i zachodnim – przedstawia przebieg walk poza Europą.</p>	
--	--	--	---	--	--

			<p>po stronie Ententy</p> <p>– omawia przebieg ofensywy niemieckiej na Zachodzie</p> <p>– opisuje przebieg i skutki zmagañ na morzach i oceanach w latach 1914–1916 r.</p> <p>– omawia przebieg walk na froncie wschodnim.</p>	<p>Falkenhayna</p> <p>– wskazuje na mapie miejsca bitew, podczas których wykorzystano czołgi i gazy bojowe</p> <p>– podaje, które z nowych rodzajów broni zastosowanych podczas I wojny światowej okazały się bardziej, a które mniej skuteczne w starciu z przeciwnikiem</p> <p>– omawia przebieg działań wojennych na froncie Południowym.</p>		
3. Rewolucje w Rosji	<p>– przyczyny wybuchu rewolucji</p> <p>– rewolucja lutowa</p> <p>– Rząd Tymczasowy</p> <p>– rewolucja październikowa</p> <p>– II Międzynarodówka</p> <p>– wojna domowa w Rosji</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>bolszewicy, kontrrewolucja, łagier</i></p> <p>– zna daty: wybuchu rewolucji lutowej (23 II 1917 r.), wybuchu rewolucji październikowej (24/25 X 1917 r.),</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>mienszewicy, tezy kwietniowe, dekret o pokoju, dekret o ziemi, , kułak, GUłag, komunizm wojenny</i></p> <p>– zna daty: abdykacji Mikołaja II (III 1917 r.), powołania Rządu</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu: <i>eserowcy</i></p> <p>– zna daty: mordu na carskiej rodzinie (VII 1917 r.), ofensywy Kiereńskiego (VII 1917 r.), puczu Ł. Kornułowa (IX 1917 r.), powołania Kominternu (1919</p>	<p>– zna daty: II Ogólnorosyjskiego Zjazdu Rad Delegatów Robotniczych i Żołnierskich (X 1917 r.), wyborów do Konstytuanty (XI 1917 r.)</p> <p>– wyjaśnia, w jakim celu została</p>	<p>– ocenia wpływ W. Lenina na kształt totalitaryzmu radzieckiego.</p>

		<p>wojny domowej w Rosji (1918–1922 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Mikołaja II, Włodzimierza Lenina – wymienia przyczyny wybuchu rewolucji lutowe w Rosji – wymienia polityczne następstwa rewolucji lutowej – przedstawia przyczyny rewolucji październikowej – omawia zmiany ustrojowe po rewolucji październikowej. 	<p>Tymczasowego (III 1917 r.), ogłoszenia tez kwietniowych (IV 1917 r.), wydania dekretów o pokoju i o ziemi (X 1917 r.), traktatu pokojowego w Brześciu Litewskim (3 III 1918 r.), ogłoszenia komunizmu wojennego (IX 1918 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Grigorija Rasputina, Aleksandra Kiereńskiego, Lwa Trockiego, Feliksa Dzierżyńskiego – omawia przebieg rewolucji lutowej i październikowej – wymienia przyczyny wzrostu popularności bolszewików podczas sprawowania władzy przez Rząd 	<p>r.), utworzenia GUłagu (1918 r.), powołania Armii Czerwonej (I 1918 r.), powstania marynarzy w Kronsztadzie (III 1921 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Gieorgija Lwowa, Ławra Korniłowa – wskazuje na mapie etapy rozszerzania władzy radzieckiej na terytorium Rosji – wyjaśnia wpływ klęsk wojsk rosyjskich na narastanie nastrojów rewolucyjnych – omawia losy rodziny carskiej – przedstawia politykę Rządu Tymczasowego – wyjaśnia, dlaczego doszło do wybuchu wojny domowej w 	<p>zawiązana III Międzynarodówka</p> <ul style="list-style-type: none"> – opisuje rolę Rad Delegatów Robotniczych i Żołnierskich w okresie dwuwładzy i w początkach rewolucji październikowej – wyjaśnia, dlaczego w oddziałach Armii Czerwonej wprowadzono stanowisko oficera politycznego – wyjaśnia, dlaczego doszło do powstania marynarzy w Kronsztadzie. 	
--	--	--	--	---	---	--

			Tymczasowy.	Rosji – omawia przyczyny klęski wojsk antybolszewickich w wojnie domowej – charakteryzuje sytuację wewnętrzną i militarną Rosji w początkowym okresie I wojny światowej – przedstawia okoliczności abdykacji Mikołaja II.		
4. Polacy podczas I wojny światowej	– orientacje polityczne Polaków przed rokiem 1914 r. – Legiony Polskie – wojsko polskie u boku ententy – umiędzynarodowie nie sprawy polskiej – stanowisko aliantów zachodnich w sprawie polskiej	– wyjaśnia znaczenie terminu: <i>Akt 5 listopada</i> – zna daty: marszu I Kompanii Kadrowej na Kielce (6 VIII 1914 r.), wydania <i>Aktu 5 listopada</i> (1916 r.), programu pokojowego T. W. Wilsona (I 1918 r.) – identyfikuje postacie: Józefa Piłsudskiego, Romana	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>organizacja paramilitarna, kryzys przysięgowy</i> – zna daty: powstania Związku Walki Czynnej (1908 r.), powstania Błękitnej Armii (1917 r.), kryzysu przysięgowego (VII 1917 r.), utworzenia Rady Regencyjnej (1917 r.),	– zna daty: założenia Związku Strzeleckiego we Lwowie i Towarzystwa „Strzelec” w Krakowie (1910 r.), utworzenia Polskich Drużyn Strzeleckich (1911 r.), powołania Komisji Skonfederowanych Stronnictw Niepodległościowych (1912 r.), bitew	– zna daty: manifestu Mikołaja Mikołajewicza Romanowa (VIII 1914 r.), dekretu Piotrogradzkiej Rady Delegatów Robotniczych i Żołnierskich (III 1917 r.), proklamacji Rządu Tymczasowego (III 1917 r.) – identyfikuje postacie: Antoniego	– omawia i ocenia wojenne losy II Brygady Legionów – omawia i ocenia stanowisko aliantów zachodnich w sprawie polskiej.

		<p>Dmowskiego, Thomasa Woodrowa Wilsona</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia orientacje polityczne Polaków przed 1914 r. – przedstawia okoliczności powstania Legionów Polskich – określa, jakie znaczenie miał <i>Akt 5 listopada</i> dla sprawy polskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postać Józefa Hallera – charakteryzuje koncepcje programowe orientacji politycznych Polaków przed I wojną światową – omawia organizację Legionów Polskich – prezentuje okoliczności i skutki kryzysu przysięgowego – przedstawia okoliczności proklamowania <i>Aktu 5 listopada</i>. 	<p>pod Kostiuchnówką i nad Stochodem (VII 1916 r.), powołania Tymczasowej Rady Stanu (I 1917 r.), bitwy pod Rokitną (VI 1915 r.), bitwy pod Rarańczą (II 1918 r.), bitwy pod Kaniowem (V 1918 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Kazimierza Sosnkowskiego, Hansa von Beselera, Jana Kucharzewskiego – wskazuje na mapie zmiany sytuacji militarnej na ziemiach polskich w latach 1914–1917 r., rejony walk Legionów Polskich oraz miejsca bitew z udziałem Polaków – wyjaśnia, jaką rolę w obliczu 	<p>Durskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> – Trzaski, Zbigniewa Dunina-Wąsowicza – wyjaśnia, dlaczego żołnierze II Brygady Legionów wypowiedzieli posłuszeństwo państwu centralnym – porównuje skuteczność politycznej i militarnej działalności niepodległościowej Polaków – wyjaśnia zależności między działaniami Polaków a międzynarodowymi uwarunkowaniami sprawy polskiej. 	
--	--	---	---	--	---	--

				<p>spodziewanej wojny miały odegrać organizacje strzeleckie</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia szlak bojowy Legionów Polskich – omawia okoliczności powstania polskich formacji wojskowych u boku ententy – wyjaśnia, na czym polegało umiędzynarodowienie sprawy polskiej w czasie I wojny światowej. 		
5. Klęska państw centralnych	<ul style="list-style-type: none"> – nieograniczona wojna podwodna – przystąpienie USA do wojny – zakończenie walk na froncie zachodnim – zakończenie walk na innych frontach – bilans strat wojennych 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: <i>wojna totalna</i> – zna daty: przystąpienia USA do wojny (6 IV 1917 r.), orędzia prezydenta T. W. Wilsona (I 1918 r.), rozejmu w Compiègne (11 XI 1918 r.) 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: <i>nieograniczona wojna podwodna</i> – zna daty: rozpoczęcia nieograniczonej wojny podwodnej (III 1915 r.), bitwy pod Ypres (VII-X 1917 r.), II bitwy nad Marną (VII-VIII 1918 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: <i>depesza Zimmermanna</i> – zna daty: zatopienia „Lusitania” (V 1915 r.), depeszy Zimmermanna (I 1917 r.), bitwy pod Cambrai (1917 r.), buntu marynarzy w Kilonii (XI 1918 r.), 	<ul style="list-style-type: none"> – zna daty: II bitwy nad rzeką Aisne (IV-V 1917 r.), ofensywy Kaiserschlacht (1918 r.), ofensywy stu dni (VIII-XI 1918 r.), bitwy pod Megiddo (IX 1918 r.), ofensywy pod Vittorio Veneto (X 1918 r.) – charakteryzuje 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia polityczne, ekonomiczne i społeczne skutki I wojny światowej – ocenia wpływ sposobów prowadzenia działań zbrojnych na totalny charakter I wojny światowej.

		<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postać Thomasa Woodrowa Wilsona – wyjaśnia, jakie znaczenie miało ogłoszenie 14-punktowego planu pokojowego przez prezydenta T. W. Wilsona – przedstawia bilans działań wojennych. 	<ul style="list-style-type: none"> r.), powstania republiki niemieckiej (9 XI 1918 r.) – identyfikuje postacie: Friedricha Eberta, Ferdynanda Focha – przedstawia okoliczności przystąpienia USA do wojny – opisuje przebieg działań wojennych na froncie zachodnim w ostatnich latach wojny – omawia cele i przebieg nieograniczonej wojny podwodnej. 	<ul style="list-style-type: none"> kapitulacji Turcji (X 1918 r.), bitwy nad Piawą (VI 1918 r.), kapitulacji Austro-Węgier (XI 1918 r.) – identyfikuje postać Ericha Ludendorffa – wskazuje na mapie zmiany w położeniu Niemiec na froncie zachodnim i wschodnim w latach 1917–1918 r. – wyjaśnia, dlaczego niemiecka marynarka wojenna rozpoczęła nieograniczoną wojnę podwodną – przedstawia okoliczności zakończenia walk na froncie zachodnim – wyjaśnia, jakie były przyczyny zmian w wyposażeniu osobistym żołnierzy piechoty – wskazuje przyczyny klęski 	<ul style="list-style-type: none"> sytuację polityczną i militarną na Bałkanach w latach 1917–1918 r. – omawia zakończenie walk na froncie tureckim i we Włoszech – przedstawia wpływ I wojny światowej na sytuację kobiet. 	
--	--	---	---	--	--	--

				państw centralnych.		
DWUDZIESTOLECIE MIĘDZYWOJENNE						
1. Porządek wersalski	<ul style="list-style-type: none"> – paryska konferencja pokojowa – nowy układ sił w Europie – traktat wersalski – traktaty z sojusznikami Niemiec – reakcja państw pokonanych – powstanie i funkcjonowanie Ligi Narodów – konferencja waszyngtońska 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>plebiscyt, Liga Narodów</i> – zna daty: konferencji pokojowej w Paryżu (18 I 1919–28 VI 1919 r.), powstania Ligi Narodów (1920 r.), konferencji waszyngtońskiej (XI 1921–II 1922 r.) – identyfikuje postać Thomasa Woodrowa Wilsona – wymienia państwa, które miały decydujący wpływ na postanowienia konferencji wersalskiej – wymienia postanowienia traktatu pokojowego z Niemcami – omawia cele i zadania Ligi 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wolne miasto, demilitaryzacja, mały traktat wersalski</i> – zna daty: traktatu pokojowego w Wersalu (28 VI 1919 r.), traktatu pokojowego z Austrią w Saint-Germain-en-Laye (10 IX 1919 r.), traktatu pokojowego z Bułgarią w Neuilly-sur-Seine (27 XI 1919 r.), traktatu pokojowego z Węgrami w Trianon (4 VI 1920 r.), traktatu pokojowego z Turcją w Sèvres (10 VIII 1920 r.) – identyfikuje postacie: Davida Lloyd George’a, 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: <i>terytorium mandatowe</i> – zna daty: powstania wielkanocnego (1916 r.), przystąpienia Niemiec do Ligi Narodów (1926 r.), przystąpienia ZSRR do Ligi Narodów (1934 r.), uzyskania pełnej niepodległości przez Irlandię (1937 r.) – identyfikuje postać Vittoria Orlando – przedstawia kwestie sporne, jakie wyłoniły się podczas obrad konferencji wersalskiej – wskazuje przyczyny napięć pomiędzy nowo powstałymi 	<ul style="list-style-type: none"> – zna datę traktatu irlandzko-brytyjskiego (1921 r.) – identyfikuje postać Jamesa Erica Drummonda – przedstawia drogę Irlandii do uzyskania niepodległości – omawia kryteria, według których podzielono terytoria mandatowe Ligi Narodów – określa, czego dotyczyły rozbieżności między delegacją francuską a brytyjską na konferencji paryskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia wpływ postanowień konferencji wersalskiej i konferencji waszyngtońskiej na kształtowanie się ładu międzynarodowego w powojennym świecie – ocenia skuteczność działania Ligi Narodów.

		<p>Narodów</p> <p>– przedstawia postanowienia konferencji waszyngtońskiej.</p>	<p>Georges Clemenceau</p> <p>– wskazuje na mapie państwa powstałe po zakończeniu I wojny światowej</p> <p>– omawia rolę poszczególnych państw ententy na konferencji wersalskiej</p> <p>– przedstawia nowy układ sił w Europie po zakończeniu I wojny światowej</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegał mały traktat wersalski</p> <p>– wskazuje zagrożenia, jakie dla Europy niósł porządek wersalski.</p>	<p>państwami europejskimi</p> <p>– przedstawia postanowienia traktatów pokojowych z Austrią, Węgrami, Bułgarią i Turcją</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego państwa centralne dążyły do podważenia postanowień traktatu wersalskiego</p> <p>– przedstawia strukturę Ligi Narodów</p> <p>– omawia kompetencje poszczególnych organów Ligi Narodów.</p>		
<p>2. Kryzys demokracji i gospodarki</p>	<p>– powojenne problemy Europy</p> <p>– odwrót od demokracji</p> <p>– narodziny włoskiego faszyzmu</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>faszyzm</i>, <i>totalitaryzm</i>, <i>autorytaryzm</i>, <i>duce</i>, <i>czarny czwartek</i>, <i>interwencjonizm</i></p> <p>– zna daty: marszu</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>hiperinflacja</i>, „<i>czarne koszule</i>”, <i>pakty laterańskie</i>, <i>New Deal (Nowy Ład)</i></p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: etatyzm państwowy, korporacje, prohibicja</p> <p>– zna datę: przyjęcia tytułu <i>duce</i> przez B.</p>	<p>– przedstawia rolę, jaką w umacnianiu ustroju faszystowskiego we Włoszech odegrały „czarne koszule”</p> <p>– porównuje system</p>	<p>– ocenia polityczne skutki odwrótu od demokracji po I wojnie światowej</p> <p>– ocenia skuteczność polityki <i>New Deal</i>.</p>

<p>– dyktatura Mussoliniego – totalitaryzm i autorytaryzm – początek wielkiego kryzysu – polityka nowego ładu</p>	<p>na Rzym (X 1922 r.), czarnego czwartku na Wall Street (24 X 1929 r.) – identyfikuje postacie: Benita Mussoliniego, Franklina Delano Roosevelta – wskazuje na mapie państwa, w których wprowadzono rządy totalitarne – omawia zmiany ustrojowe we Włoszech wprowadzone przez faszystów – przedstawia przyczyny i skutki wielkiego kryzysu gospodarczego w końcu lat 20. XX w.</p>	<p>– zna daty: powstania Narodowej Partii Faszystowskiej we Włoszech (1921 r.), podpisania paktów laterańskich (1929 r.), ogłoszenia <i>New Deal</i> (1933 r.) – identyfikuje postać Wiktora Emanuela III, – wskazuje na mapie państwa, w których wprowadzono rządy autorytarne – wyjaśnia, dlaczego w latach 20. XX w. nastąpił kryzys demokracji w Europie – przedstawia proces przejęcia władzy przez faszystów we Włoszech – charakteryzuje politykę wewnętrzną B. Mussoliniego – omawia założenia</p>	<p>Mussoliniego (1925 r.) – identyfikuje postać Gabriela d’Annunzia – charakteryzuje powojenne problemy Europy – przedstawia społeczne i gospodarcze skutki hiperinflacji – omawia sposoby wychodzenia państw z powojennego kryzysu – przedstawia okoliczności narodzin faszyzmu włoskiego – omawia skutki krachu na Wall Street – omawia przejawy wielkiego kryzysu na świecie.</p>	<p>totalitarny i autorytarny.</p>	
--	---	--	---	-----------------------------------	--

			<i>New Deal</i> i sposób ich realizacji.			
3. Powstanie II Rzeszy	<ul style="list-style-type: none"> – Republika Weimarska – Niemcy w latach 20. XX w. – powstanie i rozwój NSDAP – naziści u władzy – społeczeństwo III Rzeszy – prześladowania Żydów – gospodarka i kultura III Rzeszy 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>nazizm, Führer, indoktrynacja, propaganda</i> – zna daty: powstania Republiki Weimarskiej (II 1919 r.), układu w Rapallo (1922 r.), układu w Locarno (1925 r.), powstania III Rzeszy (III 1933 r.) – identyfikuje postać Adolfa Hitlera – charakteryzuje program polityczny nazistów – wymienia instytucje, które kontrolowały życie niemieckiego społeczeństwa. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>pucz monachijski, Gestapo, „noc długich noży”, ustawy norymberskie, „noc kryształowa”</i> – zna daty: puczu monachijskiego (1923 r.), nominacji A. Hitlera na kanclerza (30 I 1933 r.), nocy długich noży (VI 1934 r.), uchwalenia ustaw norymberskich (1935 r.), nocy kryształowej (XI 1938 r.) – identyfikuje postacie: Friedricha Eberta, Gustava Stresemanna, Josepha Goebbelsa – charakteryzuje politykę wewnętrzną i zagraniczną rządu 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Freikorpsy, reparacje, Gleichschaltung</i> – zna daty: przyjęcia konstytucji niemieckiej (VIII 1919 r.), puczu Kappa–Lüttwitza (III 1920 r.), planu Dawesa (1924 r.), planu Younga (1929 r.), powstania Narodowosocjalistycznej Niemieckiej Partii Robotników (1919 r.), pożaru Reichstagu (II 1933 r.), delegalizacji partii politycznych w Niemczech (VII 1933 r.), przywrócenia powszechnej służby wojskowej (1935 r.) – identyfikuje postacie: Róży 	<ul style="list-style-type: none"> – zna daty: powołania Rady Pełnomocników Ludowych (1918 r.), zalegalizowania Freikorpsów (1919 r.), konferencji w Lozannie (1932 r.) – identyfikuje postać Walthera Rathenaua – wyjaśnia, jaką rolę odegrały Freikorpsy w powstaniu Republiki Weimarskiej – przedstawia problem spłat reparacji niemieckich – omawia rozwój i działalność NSDAP – przedstawia wpływ totalitarnego systemu politycznego III Rzeszy na kulturę i sztukę. 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia wpływ przemian politycznych, ekonomicznych, społecznych i kulturowych w Niemczech na sukces nazistów i ugruntowanie ich władzy.

			<p>G. Stresemanna – omawia proces przejęcia władzy przez A. Hitlera – przedstawia cechy charakterystyczne społeczeństwa III Rzeszy – omawia prześladowania Żydów w III Rzeszy – wyjaśnia, jaką rolę w utrwalaniu nazizmu odegrała propaganda.</p>	<p>Luksemburg, Karola Liebknechta, Ericha Ludendorffa, Paula von Hindenburga, Ernsta Röhma – przedstawia okoliczności powstania Republiki Weimarskiej – wyjaśnia, co oznaczało sformułowanie „cios w plecy” – omawia sytuację w Niemczech w latach 20. XX w. – wyjaśnia, jakie znaczenie dla sytuacji Niemiec miał układ w Rapallo – omawia metody i sposoby rozprawienia się A. Hitlera z przeciwnikami politycznymi – charakteryzuje politykę gospodarczą III Rzeszy</p>		
--	--	--	---	--	--	--

				– wyjaśnia przyczyny prześladowań mniejszości żydowskiej w III Rzeszy.		
4. Państwo Stalina	<ul style="list-style-type: none"> – powstanie Związku Radzieckiego – przejście władzy przez Stalina – przemiany gospodarcze epoki stalinowskiej – terror państwowy w ZSRR – sowiecki totalitaryzm 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: dyktatura proletariatu, kult jednostki – zna daty: proklamowania ZSRR (XII 1922 r.), przejścia władzy przez J. Stalina (1924 r.), – identyfikuje postacie: Włodzimierza Lenina, Józefa Stalina – wyjaśnia, na czym polegał i w czym się przejawiał kult jednostki – opisuje cechy sowieckiego totalitaryzmu. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>NEP</i>, <i>kolektywizacja wsi</i>, <i>stachanowiec</i>, <i>GUŁag</i>, <i>Wielki Głód</i> – zna daty: ogłoszenia NEP-u (III 1921 r.), planu pięcioletniego (1928–1932 r.), Wielkiego Głodu na Ukrainie i Kubaniu (1932–1933 r.), wielkiej czystki (1934–1939 r.) – identyfikuje postacie: Lwa Trockiego, Siergieja Kirowa – przedstawia okoliczności powstania ZSRR – omawia założenia i realizację NEP-u – opisuje proces 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>kołchoz</i>, <i>kułak</i>, <i>rozkułaczanie</i>, <i>sowchoz</i>, <i>samokrytyka</i> – zna daty: uchwalenia konstytucji ZSRR (I 1924 r.), rozpoczęcia przymusowej kolektywizacji wsi (1929 r.) – identyfikuje postacie: Lwa Kamieniewa, Grigorija Zinowjewa, Nikołaja Bucharina, Aleksieja Stachanowa, Gienricha Jagody, Nikołaja Jeżowa – wskazuje na mapie obszary, na których powstały największe 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>relatywizm moralny</i>, <i>człowiek radziecki</i> (<i>homo sovieticus</i>) – zna daty: operacji polskiej NKWD (1937–1938 r.) – identyfikuje postać Pawlika Morozowa – opisuje sposoby i metody, jakimi J. Stalin eliminował swoich przeciwników politycznych – wyjaśnia, w jakim celu władze radzieckie wywołały Wielki Głód na Ukrainie i Kubaniu. 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia skutki terroru państwowego w ZSRR.

			<p>przejmowania władzy przez J. Stalina</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, na czym polegała kolektywizacja wsi i jakie były jej skutki – opisuje skutki reform gospodarczych wdrażanych w Związku Radzieckim w latach 30. 	<p>zespoły łagrów w europejskiej i azjatyckiej części ZSRR</p> <ul style="list-style-type: none"> – wskazuje czynniki, które sprzyjały umacnianiu i rozszerzaniu wpływów władzy bolszewików – charakteryzuje przemiany gospodarcze epoki stalinowskiej – wyjaśnia, jaki był cel wprowadzenia współzawodnictwa pracy – omawia przejawy terroru państwowego w ZSRR – wyjaśnia, w jakim celu władze ZSRR zakładały gułagi – przedstawia wpływ ideologii totalitarnej na zachowania i wzorce społeczne. 		
5. Afryka i Azja w	– początek kryzysu	– wyjaśnia znaczenie	– wyjaśnia znaczenie	– wyjaśnia znaczenie	– wyjaśnia znaczenie	– ocenia sposoby i

<p>okresie międzywojennym</p>	<p>kolonializmu – ekspansja włoska w Afryce – Turcja po I wojnie światowej – powstanie państw arabskich – problem palestyński – proces budzenia się świadomości narodowej Hindusów – ekspansja Japonii w Azji i jej agresja na Chiny – wojna japońsko-radziecka</p>	<p>terminu: <i>pakt antykominternowski</i> – zna daty: wkroczenia wojsk japońskich do Mandżurii (1931 r.), podpisania paktu antykominternowski ego (1936 r.), najazdu Japonii na Chiny (1937 r.) – przedstawia ekspansywne cele Japonii – wskazuje kierunki ekspansji Japonii w Azji i jej skutki.</p>	<p>terminu: <i>deklaracja Balfoura</i> – zna daty: deklaracji Balfoura (1917 r.), proklamowania Republiki Chińskiej (1912 r.), I rewolucyjnej wojny domowej w Chinach (1924–1927 r.), II rewolucyjnej wojny domowej w Chinach (1927–1937 r.), tzw. Długiego Marszu (1934–1935 r.) – identyfikuje postacie: Arthura Balfoura, Mahatmy Gandhiego, Czang Kaj-szeka, Mao Tse-tunga – wskazuje na mapie tereny zajęte przez Cesarstwo Japonii w latach 1933–1941 r. – podaje przejawy kryzysu kolonializmu na pocz. XX w.</p>	<p>terminu: <i>Armia Kwantuńska</i> – zna daty: wojny włosko-abisyńskiej (X 1935–V 1936 r.), proklamowania Republiki Tureckiej (1923 r.), powstania Mandżukuo (1934 r.), wystąpienia Japonii z Ligi Narodów (1933 r.), wojny japońsko-radzieckiej (1938–1939 r.) – identyfikuje postacie: Mustafy Kemala, Jawaharlala Nehru – wskazuje na mapie państwa, które powstały na gruzach imperium osmańskiego po zakończeniu I wojny światowej – omawia cele ekspansji włoskiej w Afryce – przedstawia</p>	<p>terminu: <i>Biała Księga</i> – zna daty: powstania Rifenów (1920 r.), traktatu w Lozannie (1923 r.), opublikowania <i>Białej Księgi</i> (1922 r.), powstania Indyjskiego Kongresu Narodowego (1885 r.), powstania Ligi Muzułmańskiej (1906 r.) – identyfikuje postacie: Hajle Sellasje I, Gi'ichiego Tanaki, Pu Yi – omawia proces budzenia się świadomości narodowej Hindusów – wyjaśnia, jakie konsekwencje miała przegrana Japonii w wojnie z ZSRR – określa wpływ</p>	<p>metody walki Hindusów o niepodległość – ocenia charakter japońskiej okupacji Chin.</p>
-------------------------------	---	--	--	--	--	---

			<ul style="list-style-type: none"> – omawia przebieg i skutki aneksji Mandżurii i Chin przez Japonię – przedstawia skutki rewolucyjnych wojen domowych w Chinach. 	<ul style="list-style-type: none"> przebieg i skutki ekspansji włoskiej w Abisynii – omawia losy Turcji po I wojnie światowej – przedstawia skutki rozpadu imperium osmańskiego – opisuje losy Palestyny po I wojnie światowej – przedstawia skutki napływu ludności żydowskiej do Palestyny – omawia losy Chin na pocz. XX w. 	<ul style="list-style-type: none"> ideologii syjonistycznej na przebieg konfliktu arabsko-żydowskiego w Palestynie. 	
6. Na drodze ku wojnie	<ul style="list-style-type: none"> – Europa na początku lat 30. XX wieku – remilitaryzacja Nadrenii i zbrojenia Niemiec – wojna domowa w Hiszpanii – Anschluss Austrii i kryzys sudecki – powstanie „osi” – układ 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: <i>anschluss</i> – zna daty: wojny domowej w Hiszpanii (1933–1939 r.), <i>Anschlussu</i> Austrii (1938 r.), konferencji w Monachium (29-30 IX 1938 r.), zajęcia Czechosłowacji przez 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>remilitaryzacja</i>, „<i>piąta kolumna</i>”, <i>appeasement</i> – zna daty: remilitaryzacji Nadrenii (1936 r.), ogłoszenia republiki w Hiszpanii (1931 r.), podpisania paktu stalowego (V 1939 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: <i>caudillo</i> – zna daty: plebiscytu w Zagłębiu Saary (I 1935 r.), nalotu na Guernicę (1937 r.), brytyjskich gwarancji pomocy militarnej Polsce (31 III 1939 r.), wypowiedzenia 	<ul style="list-style-type: none"> – zna datę podpisania brytyjsko-niemieckiego traktatu morskiego (1935 r.) – identyfikuje postacie: Kurta von Schuschnigga, Arthura Seyss-Inquarta, Emila Hachy, 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia rozdźwięk między intencjami zwolenników <i>appeasementu</i> a konsekwencjami tej polityki – ocenia reakcję Wielkiej Brytanii i Francji na przywrócenie w Niemczech powszechnej służby

<p>monachijski – wojenne plany Stalina – ostatnie dni pokoju</p>	<p>Niemcy (III 1939 r.), paktu Ribbentrop-Mołotow (23 VIII 1939 r.) – identyfikuje postacie: Francisco Franco, Adolfa Hitlera, Benita Mussoliniego, Józefa Stalina, Wiaczesława Mołotowa, Joachima von Ribbentropa – przedstawia przyczyny i skutki wojny domowej w Hiszpanii – wskazuje etapy tzw. pokojowych podbojów Hitlera z lat 1938–1939 r.</p>	<p>r.), podpisania paktu trzech (IX 1940 r.), zajęcia przez Polskę Zaolzia, Jaworzyny, części Orawy i Spiszu (X 1938 r.), aneksji Kłajpedy przez Niemcy (III 1939 r.), aneksji Albanii przez Włochy (IV 1939 r.), polsko-brytyjskiego traktatu sojuszniczego (25 VIII 1939 r.) – identyfikuje postacie: Neville’a Chamberlaina, Édouarda Daladiera – wskazuje na mapie tereny włączone do Niemiec i Włoch w latach 1935–1939 r. – przedstawia skutki remilitaryzacji Nadrenii – omawia przebieg i skutki <i>Anschlusu</i> Austrii – przedstawia okoliczności</p>	<p>Polsce paktu o nieagresji przez III Rzeszę (1939 r.) – identyfikuje postać Konrada Henleina – przedstawia sytuację w Europie na początku lat 30. XX w. – opisuje proces zbrojenia się Niemiec – omawia przebieg wojny domowej w Hiszpanii – wyjaśnia, jakie znaczenie miało przystąpienie do sojuszu „osi” Japonii – wyjaśnia, na czym polegał kryzys sudecki – charakteryzuje cele ekspansywnej polityki ZSRR.</p>	<p>Maksima Litwinowa – wyjaśnia, jakie znaczenie miał udział Brygad Narodowych w wojnie domowej w Hiszpanii – wskazuje wydarzenia, które spowodowały wzrost napięcia międzynarodowego w przededniu II wojny światowej – wyjaśnia, na czym polegało zaangażowanie państw totalitarnych w konflikt w Hiszpanii.</p>	<p>wojskowej i remilitaryzację Nadrenii.</p>
--	--	--	--	---	--

			<p>zwołania i postanowienia konferencji monachijskiej</p> <p>– wyjaśnia, w jakich okolicznościach doszło do aneksji Czechosłowacji przez III Rzeszę.</p>			
<p>7. Kultura i nauka dwudziestolecia międzywojennego</p>	<p>– powojenny kryzys wartości</p> <p>– sekularyzacja społeczeństwa</p> <p>– rozwój techniki</p> <p>– początki telewizji</p> <p>– nauka w dwudziestolecu międzywojennym</p> <p>– kultura masowa</p> <p>– moda lat 20. XX w.</p> <p>– rozwój sztuki filmowej</p> <p>– sztuka i architektura okresu międzywojennego</p> <p>– sztuka w służbie ideologii</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: sekularyzacja, <i>mass media</i>, modernizm, ekspresjonizm</p> <p>– identyfikuje postacie: Henry’ego Forda, Zygmunta Freuda, Aleksandra Fleminga, Alberta Einsteina, Charlie’go Chaplina, Walta Disney’a, Ernesta Hemingwaya, Franza Kafki, Michaiła Bułhakowa,</p> <p>– wskazuje czynniki, które wpłynęły na sekularyzację społeczeństwa</p> <p>– wymienia</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>kubizm</i>, <i>surrealizm</i>, <i>futuryzm</i></p> <p>– zna daty: pierwszej transmisji telewizyjnej (1927 r.), rozpoczęcia produkcji penicyliny (1940 r.)</p> <p>– identyfikuje postacie: Ludwika Hirszfelda, Pabla Picasso, Ericha Marii Remarque’a, Bertolta Brechta, Jamesa Joyce’a, Leni Riefenstahl, Siergieja Eisensteina</p> <p>– wyjaśnia, czym przejawiał się powojenny kryzys</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>katastrofizm</i>, <i>fantastyka naukowa</i>, <i>dadaizm</i>, <i>konstruktywizm</i></p> <p>– zna daty: odkrycia insuliny (1922 r.), odkrycia sulfonamidów (1935 r.)</p> <p>– identyfikuje postacie: Charlesa Lindbergha, Henriego Bergsona, Iwana Pawłowa, Kazimierza Funka, Louisa Armstronga, Josephine Baker, Rudolfa Valentino, Poli Negri, Grety</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>bergsonizm</i>, <i>fenomenologia</i></p> <p>– zna daty: wynalezienia polietylenu (1933 r.), odkrycia nylonu (1935 r.)</p> <p>– identyfikuje postacie: Edmunda Husserla, Mary Pickford, Arnolda Schönberga, Béli Bartóka, Johna Dos Passos, Iwana Bunina, Borysa Pasternaka</p> <p>– przedstawia kierunki filozofii i psychologii</p>	<p>– ocenia wpływ rozwoju techniki na życie codzienne społeczeństw w okresie międzywojennym.</p>

		<p>charakterystyczne cechy kultury masowej w latach 20. XX w.</p> <p>– wyjaśnia, jakim celem była podporządkowana sztuka w krajach totalitarnych.</p>	<p>wartości</p> <p>– przedstawia skutki elektryfikacji</p> <p>– wyjaśnia, jakie znaczenie dla społeczeństwa miały rozwój radiofonii i początki telewizji</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę w latach 20. XX w. zaczęły pełnić mass media</p> <p>– wymienia kierunki w malarstwie lat 20. XX w.</p> <p>– omawia kierunki rozwoju literatury okresu Międzywojnia.</p>	<p>Garbo, Orsona Wellesa, Igora Strawińskiego, George’a Gershwina, Francisca Scotta Fitzgeralda, Jaroslava Haška</p> <p>– omawia kierunki rozwoju środków transportu</p> <p>– charakteryzuje rozwój nauk medycznych</p> <p>– przedstawia dorobek naukowy dwudziestolecia międzywojennego w dziedzinie fizyki i chemii</p> <p>– wymienia czynniki, które wpłynęły na dynamiczny rozwój kinematografii w okresie międzywojennym</p> <p>– przedstawia cechy charakterystyczne architektury modernistycznej</p> <p>– omawia cechy</p>	<p>upowszechnione w dwudziestolecu międzywojennym</p> <p>– wskazuje charakterystyczne zjawiska, jakie wystąpiły w modzie kobiecej po I wojnie światowej</p> <p>– omawia kierunki rozwoju muzyki w dwudziestolecu międzywojennym</p> <p>– określa wpływ I wojny światowej na przemiany społeczne, kulturowe i obyczajowe w dwudziestolecu międzywojennym.</p>	
--	--	---	---	---	--	--

charakterystyczne literatury tworzonej przez pisarzy straconego pokolenia i wymienia przykłady ich dzieł.

II RZECZPOSPOLITA

<p>1. Odzyskanie niepodległości</p>	<p>– sytuacja międzynarodowa w 1918 r. – pierwsze ośrodki niepodległej władzy – odzyskanie niepodległości – powstanie wielkopolskie – ententa a sprawa polska – powstania śląskie – spór o Śląsk Cieszyński – plebiscyt na Warmii, Mazurach i Powiślu</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu: <i>plebiscyt</i> – zna daty: przekazania J. Piłsudskiemu naczelnego dowództwa sił zbrojnych (11 XI 1918 r.), powstania wielkopolskiego (27 XII 1918–16 II 1918 r.), I powstania śląskiego (17–24 VIII 1919 r.), II powstania śląskiego (19/20–25 VIII 1920 r.), plebiscytu na Górnym Śląsku (20 III 1921 r.), III powstania śląskiego (2/3 V–5 VII 1921 r.),</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu: <i>arbitraż</i> – zna daty: powstania Tymczasowego Rządu Ludowej Republiki Polskiej (6/7 XI 1918 r.), założenia Polskiej Organizacji Wojskowej (1914 r.), mianowania J. Piłsudskiego Naczelnikiem Państwa (22 XI 1918 r.), bitwy w rejonie Góry św. Anny (21–26 V 1921 r.) – identyfikuje postacie: Ignacego Daszyńskiego,</p>	<p>– zna daty: utworzenia Polskiej Komisji Likwidacyjnej Galicji i Śląska Cieszyńskiego (X 1918 r.), rozwiązania Rady Regencyjnej (14 XI 1918 r.), dymisji rządu J. Moraczewskiego (I 1919 r.), powstania Naczelnej Rady Ludowej w Poznaniu (14 XI 1918 r.), utworzenia Armii Wielkopolskiej (II 1919 r.), podziału Śląska Cieszyńskiego (VII 1920 r.) – identyfikuje</p>	<p>– wyjaśnia, dlaczego sytuacja międzynarodowa pod koniec I wojny światowej była korzystna dla sprawy niepodległości Polski – przedstawia przyczyny, przebieg i skutki sporu o Śląsk Cieszyński.</p>	<p>– przedstawia i ocenia stosunek państw ententy do sprawy polskiej.</p>
-------------------------------------	---	---	---	---	---	---

		<p>plebiscytu na Warmii, Mazurach i Powiślu (11 VII 1920 r.), zaślubin Polski z morzem (II 1920 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Józefa Piłsudskiego, Ignacego Jana Paderewskiego – przedstawia okoliczności przejęcia władzy przez J. Piłsudskiego w 1918 r. – omawia przyczyny i skutki powstania wielkopolskiego oraz powstań śląskich. 	<p>Wincentego Witosa, Jędrzeja Moraczewskiego, Józefa Hallera, Wojciecha Korfantego</p> <ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na tereny, których przynależność do Polski lub Niemiec została rozstrzygnięta na podstawie plebiscytu – wymienia lokalne ośrodki władzy powstające na ziemiach polskich w 1918 r. – omawia działalność rządu I. J. Paderewskiego – przedstawia okoliczności przeprowadzenia i skutki plebiscytu na Górnym Śląsku – omawia okoliczności przeprowadzenia i 	<p>postacie: Zdzisława Lubomirskiego, Aleksandra Kakowskiego, Józefa Ostrowskiego, Józefa Dowbora-Muśnickiego</p> <ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie przebieg polskiej granicy zachodniej, zmiany terytorialne będące efektem III powstania śląskiego – wyjaśnia, jakie znaczenie dla odbudowy państwa polskiego miała POW – omawia przebieg powstania wielkopolskiego – przedstawia przebieg powstań śląskich – określa wpływ powstania wielkopolskiego na decyzje mocarstw o przyznaniu Polsce ziem zaboru 		
--	--	--	---	---	--	--

			skutki plebiscytu na Warmii, Mazurach i Powiślu.	pruskiego.		
2. Walki o granicę wschodnią	<ul style="list-style-type: none"> – koncepcja granicy wschodniej – konflikt polsko-ukraiński – początek walk z bolszewikami i wyprawa kijowska – kontrofensywa bolszewicka i bitwa warszawska – traktat ryski – sprawa Wileńszczyzny 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>koncepcja federacyjna</i>, <i>koncepcja inkorporacyjna</i> – zna daty: bitwy warszawskiej (13–15 VIII 1920 r.), traktatu ryskiego (18 III 1921 r.), przyłączenia Litwy Środkowej do Polski (III 1922 r.) – identyfikuje postacie: Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego, – charakteryzuje koncepcje granicy wschodniej – przedstawia postanowienia pokoju ryskiego – wyjaśnia, dlaczego bitwa warszawska zmieniła losy wojny. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Orlęta Lwowskie</i>, „<i>bunt Żeligowskiego</i>” – zna daty: walk o Lwów (1–22 XI 1918 r.), zajęcia Wilna przez Polaków (IV 1919 r.), operacji niemieńskiej (IX 1920 r.), „buntu” L. Żeligowskiego (X 1920 r.) – identyfikuje postacie: Michaiła Tuchaczewskiego, Władysława Grabskiego, Lucjana Żeligowskiego – wskazuje na mapie linię Curzona – wyjaśnia, jaką rolę odegrały Orlęta Lwowskie w walce o polską granicę wschodnią – opisuje przebieg 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: <i>repatriacja</i> – zna daty: sojuszu polsko-ukraińskiego (IV 1920 r.), zdobycia Kijowa przez wojska polskie (V 1920 r.), ofensywy M. Tuchaczewskiego (VII 1920 r.), konferencji w Spa (VII 1920 r.), bitwy pod Zadwórzem (VIII 1920 r.) – identyfikuje postacie: Semena Petlury, Juliana Marchlewskiego, Feliksa Dzierżyńskiego, Feliksa Kona, Siemiona Budionnego, Maxime’a Weyganda, Tadeusza 	<ul style="list-style-type: none"> – zna daty: ogłoszenia niepodległości Ukraińskiej Republiki Ludowej (I 1918 r.), powołania Zachodnioukraińskiej Republiki Ludowej (1918 r.), przełamania frontu przez bolszewików pod Samhorodkiem (VI 1920 r.) – identyfikuje postać Mychajły Hruszewskiego – przedstawia niepodległościowe dążenia Ukraińców. 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia, która z koncepcji granicy wschodniej była korzystniejsza z punktu widzenia interesów państwa polskiego – ocenia militarne i polityczne skutki bitwy warszawskiej – ocenia znaczenie bitwy warszawskiej i zwycięstwa w wojnie z bolszewikami dla Polski i Europy.

			wojny polsko-bolszewickiej – omawia skutki „buntu” L. Żeligowskiego.	Rozwadowskiego – wskazuje na mapie zmiany na froncie polsko-bolszewickim od maja do sierpnia 1920 r. – przedstawia przyczyny, przebieg i skutki wojny polsko-ukraińskiej z lat 1918–1919 r. – wyjaśnia, dlaczego doszło do aneksji Wileńszczyzny.		
3. Rządy parlamentarne	– Sejm Ustawodawczy i mała konstytucja – konstytucja marcowa – reforma rolna – wybory parlamentarne i prezydenckie – zabójstwo Gabriela Narutowicza – reforma walutowa Władysława	– zna daty: przyjęcia małej konstytucji (20 II 1919 r.), uchwalenia konstytucji marcowej (17 III 1921 r.), zaprzysiężenia G. Narutowicza na prezydenta (11 XII 1922 r.), reformy walutowej W. Grabskiego (1924 r.), wybory S. Wojciechowskiego	– wyjaśnia znaczenie terminu: <i>kontrasygnata</i> – zna daty: pierwszych wyborów w niepodległej Polsce (26 I 1919 r.), reformy rolnej (VII 1919 i 1920 r.), zabójstwa prezydenta G. Narutowicza (16 XII 1922 r.) – identyfikuje postacie:	– zna daty: inauguracji obrad sejmu ustawodawczego (10 II 1919 r.), wyborów parlamentarnych (1922 r.) – przedstawia okoliczności zwołania obrad sejmu ustawodawczego – przedstawia strukturę społeczeństwa II	– identyfikuje postacie: Maurycego Zamojskiego, Ignacego Daszyńskiego, Jana Baudouina de Courtenay, Eligiusza Niewiadomskiego – określa zakres kompetencji Prezydenta RP w zakresie wojskowości i polityki Międzynarodowej	– ocenia ustrój II Rzeczypospolitej w świetle konstytucji marcowej.

	Grabskiego	na prezydenta (XII 1922 r.) – identyfikuje postacie: Józefa Piłsudskiego, Gabriela Narutowicza, Stanisława Wojciechowskiego, Władysława Grabskiego – omawia ustrój II Rzeczypospolitej w świetle konstytucji marcowej – wyjaśnia, jakie było znaczenie reformy walutowej rządu Grabskiego.	Wincentego Witosa, Władysława Sikorskiego, Macieja Rataja – charakteryzuje założenia ustrojowe II Rzeczypospolitej w świetle małej konstytucji – omawia system trójpodziału władz przedstawiony w konstytucji marcowej – przedstawia założenia reformy rolnej – uzasadnia, że konstytucja marcowa wprowadzała system rządów parlamentarnych.	Rzeczypospolitej u progu niepodległości – omawia okoliczności uchwalenia konstytucji marcowej – wyjaśnia, jaki był cel uchwalenia reformy rolnej – charakteryzuje okoliczności, w jakich odbyły się wybory do sejmu ustawodawczego – wymienia trudności, jakie napotkała realizacja reformy rolnej.	– opisuje polską scenę polityczną po wyborach z 1922 r. – przedstawia okoliczności i skutki zabójstwa prezydenta G. Narutowicza.	
4. Przewrót majowy i rządy sanacji	– kryzys rządów parlamentarnych – przewrót majowy – przyczyny, przebieg walk i skutki – rządy sanacyjne	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>sanacja</i> , <i>nowela sierpniowa</i> , <i>autorytaryzm</i> – zna daty: przewrotu majowego (12–14 V	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>grupa zamkowa</i> , <i>grupa pułkowników</i> – zna daty: traktatu w Rapallo (1922 r.), układu z Locarno	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>partijnictwo</i> , <i>autorytaryzm</i> , <i>demokracja fasadowa</i> – zna daty:	– zna datę założenia obozu w Berezie Kartuskiej (1934 r.) – identyfikuje postać Adolfa Bnińskiego – wyjaśnia zależność między słabością	– ocenia wyniki wyborów do sejmu w 1928 r. – przedstawia i ocenia stosunek rządów sanacyjnych do opozycji

	<p>– represje wobec opozycji – proces brzeski – konstytucja kwietniowa – sanacja po śmierci Piłsudskiego – opozycja pod koniec lat 30. XX w.</p>	<p>1926 r.), wyboru I. Mościckiego na Prezydenta (VI 1926 r.), noweli sierpniowej (VIII 1926 r.), uchwalenia konstytucji kwietniowej (23 IV 1935 r.) – identyfikuje postacie: Józefa Piłsudskiego, Stanisława Wojciechowskiego, Ignacego Mościckiego, – wymienia przyczyny i skutki przewrotu majowego – przedstawia cechy charakterystyczne rządów sanacji – omawia cechy charakterystyczne ustroju Polski w świetle konstytucji kwietniowej.</p>	<p>(1925 r.), wojny celnej z Niemcami (1925–1934 r.), procesu brzeskiego (X 1931–I 1932 r.), wyborów brzeskich (1930 r.), powstania Bezpartyjnego Bloku Współpracy z Rządem (1928 r.) – identyfikuje postacie: Wincentego Witosa, Macieja Rataja, Kazimierza Bartla, Walerego Sławka, Józefa Becka, Edwarda Rydza-Śmigłego – charakteryzuje przejawy kryzysu rządów parlamentarnych w Polsce międzywojennej – wyjaśnia, jakie były skutki rządów sanacyjnych dla partii opozycyjnych</p>	<p>powołania rządu w. Witosa (V 1926 r.), wyborów parlamentarnych (1928 r.), Kongresu Obrony Prawa i Wolności Ludu (1930 r.), dekompozycji obozu sanacji (1935–1939 r.), powołania Obozu Zjednoczenia Narodowego (1937 r.) – identyfikuje postać Gabriela Czechowicza – przedstawia stosunek J. Piłsudskiego do rządów parlamentarnych – omawia przebieg zamachu majowego – przedstawia dekompozycję obozu sanacji po śmierci J. Piłsudskiego – opisuje konsekwencje</p>	<p>wewnętrzną państwa polskiego a jego pozycją międzynarodową – wskazuje wydarzenia, które miały decydujący wpływ na przebieg walk w Warszawie – porównuje zakres władzy ustawodawczej i wykonawczej w konstytucjach marcowej i kwietniowej – wskazuje różnice między autorytarnymi rządami sanacji a totalitarnymi reżimami w ZSRR i III Rzeszy.</p>	<p>politycznej – ocenia polski autorytaryzm na tle innych ustrojów europejskich tego czasu – ocenia motyw, jakimi kierował się J. Piłsudski, dokonując zamachu stanu.</p>
--	--	--	---	---	--	---

			– przedstawia metody walki obozu sanacyjnego z przeciwnikami politycznymi.	rozdrobienia politycznego pierwszej połowy lat 20. dla funkcjonowania polskiego państwa – określa, jaką rolę w państwie miał odgrywać Prezydent RP według konstytucji kwietniowej.		
5. Społeczeństwo i gospodarka II Rzeczypospolitej	– stosunki ludnościowe w II RP – mniejszości narodowe w II RP – struktura zawodowa ludności II RP – kraj z trzech połówek – spadek po zaborach – odbudowa gospodarcza – budowa COP	– zna daty: decyzji o budowie Gdyni (IX 1922 r.), czteroletniego planu inwestycyjnego (1936–1940 r.), budowy Centralnego Okręgu Przemysłowego (1936–1939 r.) – identyfikuje postacie: Eugeniusza Kwiatkowskiego, Władysława Grabskiego – wymienia najważniejsze problemy społeczne	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>asymilacja państwowa, asymilacja narodowa, polsko-niemiecka wojna celna</i> – zna datę ustawy znoszącej dyskryminację ze względu na wyznanie, narodowość lub język (1931 r.) – wskazuje na mapie województwa, w których mniejszości	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>getto ławkowe, numerus clausus</i> – zna daty: Programu Wzmacniania Polskości Kraju (1936–1939 r.), wprowadzenia getta ławkowego (1937 r.) – wskazuje na mapie okręgi przemysłowe, w których rozwijał się przemysł hutniczy, ośrodki przemysłu zbrojeniowego oraz	– zna datę powstania Ukraińskiego Zjednoczenia Narodowo-Demokratycznego (1925 r.) – identyfikuje postacie: Wasyla Mudrego, Henryka Józewskiego, Izaaka Grünbauma, Zeera Żabotyńskiego – charakteryzuje mniejszości narodowe zamieszkujące II RP – określa różnice	– ocenia politykę władz II RP wobec mniejszości narodowych – ocenia politykę gospodarczą E. Kwiatkowskiego.

		<p>i gospodarcze II RP – wyjaśnia, na czym polegał wielonarodowy charakter II RP – wyjaśnia, jakie znaczenie dla II RP miała budowa portu w Gdyni.</p>	<p>narodowe stanowiły duży odsetek mieszkańców, obszar COP – wyjaśnia, jakie problemy niosła obecność tak dużych grup mniejszości narodowych na terytorium Rzeczypospolitej – charakteryzuje różnice w rozwoju gospodarczym ziem polskich – omawia politykę gospodarczą E. Kwiatkowskiego – przedstawia przyczyny powstania COP – wyjaśnia, na czym polegał podział na Polskę A i B.</p>	<p>miejsca wydobywania ropy naftowej i gazu ziemnego – omawia stosunki ludnościowe w II RP – przedstawia strukturę zawodową ludności II RP – omawia proces odbudowy gospodarczej II RP – wymienia najważniejsze inwestycje na obszarze COP – wyjaśnia, z czego wynikało wrogie nastawienie niektórych mniejszości narodowych wobec polskiego państwa.</p>	<p>między asymilacją narodową a państwową.</p>	
<p>6. Nauka i kultura międzywojennej Polski</p>	<p>– oświata w II RP i reforma jędrzejowiczowska – rozwój szkolnictwa wyższego i nauki</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu: <i>modernizm</i> – zna datę reformy oświaty J. Jędrzejewicza (1932 r.)</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu: <i>funkcjonalizm</i> – identyfikuje postacie: Wojciecha Kossaka, Jana Styki,</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu: <i>Kolumbowie</i> – zna daty: założenia Uniwersytetu Stefana Batorego w</p>	<p>– zna daty: pierwszego Konkursu Chopinowskiego (1927 r.), pierwszego Konkursu</p>	<p>– ocenia reformę oświaty J. Jędrzejewicza – ocenia dorobek cywilizacyjny II RP.</p>

<p>– kultura i sztuka międzywojenna – literatura międzywojnia – rozwój kinematografii</p>	<p>– identyfikuje postacie: Janusza Jędrzejewicza, Krzysztofa Kamila Baczyńskiego, Karola Szymanowskiego, Stanisława Ignacego Witkiewicza (Witkacego), Stefana Żeromskiego, Władysława Reymonta, Marii Dąbrowskiej, Witolda Gombrowicza, Brunona Schulza, Juliana Tuwima, Czesława Miłosza, Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego, Władysława Broniewskiego, Tadeusza Dołęgi-Mostowicza, Hanki Ordonówny, Eugeniusza Bodo – przedstawia główne założenia reformy J.</p>	<p>Zofii Nałkowskiej, Antoniego Słonimskiego, Jana Lechonia, Jarosława Iwaszkiewicza, Bolesława Leśmiana, Leopolda Staffa, Jana Parandowskiego, Mieczysławy Ćwiklińskiej, Adolfa Dymy, Aleksandra Żabczyńskiego, Leonarda Buczkowskiego, Jadwigi Smosarskiej – omawia rozwój szkolnictwa wyższego – przedstawia kierunki w rozwoju sztuki i architektury.</p>	<p>Wilnie i Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu (1919 r.), założenia Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego (1918 r.) – identyfikuje postacie: Stanisława Grabskiego, Tadeusza Kotarbińskiego, Władysława Tatarkiewicza, Floriana Znanickiego, Aleksandra Brücknera, Władysława Konopczyńskiego, Stefana Banacha, Wacława Sierpińskiego, Mariana Rejewskiego, Henryka Zygańskiego, Jerzego Różyckiego, Tadeusza Gajcego, Xawereg</p>	<p>Skrzypcowego im. Henryka Wieniawskiego (1935 r.) – identyfikuje postacie: Kazimierza Twardowskiego, Władysława Witwickiego, Ludwika Krzywickiego, Bronisława Malinowskiego, Jana Baudouina de Curtenay, Juliusza Kleinera, Władysława Semkowicza, Kazimierza Tymienieckiego, Romana Grodeckiego, Marcelego Handelsmana, Władysława Orlicza, Tadeusza Peipera, Józefa Lejtesa, Mieczysława Krawicza, Michała Waszyńskiego</p>	
---	---	---	---	---	--

		<p>Jędrzejewicza – charakteryzuje kierunki rozwoju literatury międzywojnia.</p>		<p>Dunikowskiego, Zofii Kossak-Szczuckiej, Brunona Jasińskiego, Emila Zegadłowicza, Kazimierza Wierzyńskiego, Juliana Przybosia, Aleksandra Wata, Elżbiety Barszczewskiej, Jadwigi Andrzejewskiej – omawia kierunki rozwoju oświaty w II RP – przedstawia największe osiągnięcia polskiej nauki w dziedzinie nauk humanistycznych – omawia największe osiągnięcia polskiej nauki w dziedzinie matematyki – wymienia grupy literackie w dwudziestoleciu</p>	<p>– omawia rozwój kinematografii w II RP.</p>	
--	--	---	--	--	--	--

<p>7. Polska w przededniu wojny</p>	<ul style="list-style-type: none"> – polityka Niemiec i ZSRR wobec Polski w latach 20. XX w. – polska polityka zagraniczna w latach 20. – stosunki polsko-litewskie w dwudziestoleciu międzywojennym – polityka równowagi – zajęcie Zaolzia – pakt Ribbentrop-Mołotow – mobilizacja polskiego społeczeństwa 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: „<i>korytarz</i>” – zna daty: sojuszu polsko-francuskiego (1921 r.), sojuszu polsko-rumuńskiego (1921 r.), paktu o nieagresji z ZSRR (1932 r.), polsko-niemieckiej deklaracji o niestosowaniu przemocy (1934 r.), paktu Ribbentrop-Mołotow (23 VIII 1939 r.) – identyfikuje postać Józefa Becka – wyjaśnia, jakie znaczenie dla bezpieczeństwa międzynarodowego Polski miały sojusze z Francją i Rumunią – wyjaśnia, na czym polegała polityka równej odległości. 	<ul style="list-style-type: none"> – zna daty: paktu Brianda–Kelloga (1928 r.), podpisania protokołu Litwinowa (1929 r.), zajęcia Zaolzia (X 1938 r.) – identyfikuje postacie: Gustava Stresemanna, Neville’a Chamberlaina – omawia koncepcje polskiej polityki zagranicznej – przedstawia niemieckie roszczenia wobec Polski sformułowane po 1938 r. – charakteryzuje stosunki polsko-niemieckie w latach 1934–1938 r. i określa, dlaczego uległy one zmianie w 1939 r. 	<p>międzywojennym.</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: <i>ruch prometejski</i> – zna daty: powołania Korpusu Ochrony Pogranicza (1924 r.), nawiązania stosunków polsko-litewskich (1938 r.) – wyjaśnia, jakie zagrożenia dla Polski niósł układ w Rapallo – przedstawia stosunki Polski z Czechosłowacją, Rumunią i Litwą – omawia okoliczności i skutki zajęcia Zaolzia przez Polskę – przedstawia stosunek Francji i Wielkiej Brytanii do zagrożenia Polski ekspansją niemiecką – przedstawia wpływ paktu Ribbentrop-Mołotow na sytuację 	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Tomasza Masaryka, Edwarda Benesza, Tadeusza Hołówki – wyjaśnia, jak społeczność międzynarodowa oceniała zajęcie Zaolzia przez Polskę – omawia akcję mobilizacyjną społeczeństwa polskiego – porównuje cele polskiej polityki zagranicznej przed zawarciem układu w Locarno i po nim. 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia i ocenia politykę Niemiec i ZSRR w dwudziestoleciu międzywojennym – ocenia stanowisko J. Becka wobec roszczeń niemieckich – ocenia wartość sojuszu z Wielką Brytanią i Francją w przededniu II wojny światowej.
-------------------------------------	--	---	---	--	--	--

				<p>Polski w przededniu wojny</p> <ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje międzynarodowe położenie Polski w latach 20. – przedstawia nastroje panujące w polskim społeczeństwie w przededniu wojny.		
--	--	--	--	---	--	--